

Ennda ngat'a tse'e Jesucristo jotsa'en kitsi'indu **SAN JUAN**

En xi kuán yojo

¹ Nga tut's'inre tsajmi je tijña Ion, 'ba Ion Na'enchana tsek'ejñako, 'ba Ion kui= xi Na'enchana. ² Kui=bi xi tsek'ejñako Na'enchana 'ndani nga tut's'inre tsajmi. ³ Tu ngat'are kui kuanda ngayéje xi tjin, 'ba tumé tsajmi kuanda tsa bira ngat'are. ⁴ Ngajinre kui tjin kjuabenichun, 'ba kio ndibaniire kjuabenichun xi tsitsejenre xuta. ⁵ Ba'na= ña jñu ndi'u xi tsitsejenre xuta, 'ba xi jñu bi chukjuakore nga tsik'o ndi'u.

⁶ Ja'e jngu xuta xi Juan 'mi xi Na'enchana kitsikasen. ⁷ Kui xi ja'etsuyakixi ngat'are ndi'i xi tsitsejenre xuta, tuxi kqakjainnire ngatsi'i xuta mé= xi ja'etsuya. ⁸ Bi kui xi ndi'u. Tu ja'etsuyakixi sani ngat'are ndi'u. ⁹ Ndi'i xi kjuakixi fa 'ba xi tsitsejenre ngatsi'i xuta, kui= xi ja'e ngasun'ndio.

¹⁰ Ja'ek'ejñá ngasun'ndio 'ba ngat'are= kui kuanda ngasun'ndio, tunga xuta ngasun'ndio bi tsabexkun. ¹¹ Ja'e nga'ndere ña tse'e, tunga xutare bi kiskjebetjo. ¹² Tunga ngatsi'i xuta xi kiskjebetjo 'ba kuakjainre ngat'are kui, kui xi kitsja'ndere nga kqan ki'ndire Na'enchana. ¹³ Kui xutabiu xi kitsin ngat'are Na'enchana. Bi kitsin jotsa'en tsin xuta xi tjin, ninga bi jotsa'en tijña ndiyare xuta, ninga bi jotsa'en mejénre xuta.

14 'Ba Ion kuán yojo 'ba tsek'ejñajinni nga kitse kjuanda ko kjuakixi ngajinre. 'Ba kji'yee kjuaje xi tjinre, ngat'a kui= xi Ki'ndi jngututure Na'enchana. **15** Juan kitsuyakixi ngat'are nga 'bi kitsu: "Ngat'are= kui kinchjaꝑ nga kixiꝑ: Xi jaskan ndiba nga ko mare an, kui xi tjun nga ko mare an, ngat'a kui= xi ja'ba je tijña."

16 'Ba mé= xi kisakuna ngatsi'a jendiba=ni kjuanda je xi tse'e, kjuanda xki kjuanda. **17** Ngat'a ngat'are Moisés= kika'ena kjuatexumare Na'enchana, tunga kjuandare ko kjuakixire Na'enchana ngat'are Jesucristo= kisakuna. **18** Nisa 'yajín be jó kji'i Na'enchana. Tu jngu sani Ki'ndi jngututure, xi tijña ña tijña Na'enchana, kui= xi kitsuyana ngat'are kui.

Juan tsuyakixi ngat'are Jesús

Mt. 3:11-12; Mr. 1:7-8; Lc. 3:15-17

19 'Bi tsa'en kinchja Juan nga kitsuyakixi ngat'are Cristo, kionga xuta judío xi tjin naxinanda Jerusalén kitsikasen na'mi ko xuta lebita nga tsiningiyare Juan 'yá= ni kui. **20** 'Ba kitsu xi kjuakixi Juan 'ba bi ts'onacha. 'Ba kitsu:

—Bi an xi Cristo.

21 'Ba nchjabiu kitsu nga tsiningiya nganire:

—¿Ngu 'yá= ni ji? ¿A ji= ni xi Elías?

—Bi an —kitsu Juan.

—¿A ji= ni xuta chinga profeta xi tjinnere nga kjua'e? —kitsu nchjabiu.

—Junjun —kitsu Juan.

22 —¿Ngu 'yá= ni ji, tsu'ba? —kitsu ngani nchjabiu—. Ngat'a tjinnere nga kuangiko ngani_ri en kixi nchja xi kitsikasenni. ¿Jó sji ngat'a tsiji?

23 'Ba Juan kitsu:

—Jotsa'en kitsi'indu xuta chinga profeta Isaías enre Na'enchana: “An= ña jngu xuta xi tinchja nangi t'axin nga titsu: Tjakixiu ndiyare Na'enna.”

24 'Ba nchja xi kjinikasen ngat'are xuta fariseo, **25** kui= xi tsiningiyare Juan nga kitsure:

—Ngu tsa bi ji= xi Cristo, ninga Elías, ninga xuta chinga profeta xi tjinnere nga kjua'e, ¿ánñu tebatendani xuta?

26 'Ba Juan kitsu:

—An nanda tebatendakoña xuta. Tunga nga-jinna tjin= jngu xi bi 'yo, **27** xi jaskan kjua'e nga ko mare an xi bi bakinnä nga skjendaq na'ñu jndere.

28 Kibi kuán nga'nde xi Betania 'mi, nga'nde xi tijña xingunda ndaje Jordán ña Juan tibatenda xuta.

29 'Ba nixtjin nga kuanyujun Juan tsabe Jesús nga titsitiñat'are, 'ba kitsu:

—Chutsijon, kibi= xi chutsangare Na'enchana xi fa'axin jere xuta ngasun'ndio. **30** Ngat'are= kui kinchjaq nga kixian: “Xi jaskan ndiba nga ko mare an, kui xi tjun nga ko mare an, ngat'a kui= xi ja'ba je tijña.” **31** Ninga an kje 'bejían 'yá= ni kui. Tunga tuxi s'ejñatsejennire xuta tse'e Israel ngat'are kui, kui kjuañu ko nanda tebatendaña xuta.

32 'Ba 'bitsa'en kitsuyakixi Juan ngat'are Jesús:

—Tsa'bía Isennixtjintsjere Na'enchana joni jngu tjiunise tiba xi jendibajen ngank'aa 'ba ja'ek'ejñasunre. **33** 'Ba ninga an kje 'bejían 'yá= ni kui. Tunga xi kitsikasennaq nga ko nanda kuatendaña xuta, kui= xi kitsuna: “Xi xie nga kjuendejenkun Isennixtjintsjenaq 'ba k'uejñasunre, kui= xi kuatenda xuta ko Isennixtjintsjena.”

³⁴ An tsa'biä 'ba texinyakixiā nga kui= xi Ki'ndire Na'enchana –kitsu Juan.

Jesús nchjare xutare xi tjun

³⁵ Kionga kuanyujun, kio inya ngani Juan ko jó xutare. ³⁶ 'Ba kionga tsabe nga Jesús ja'a kio, Juan kitsu:

—Chutsijon, kibiu= xi chutsangare Na'enchana.

³⁷ 'Ba ngojó xutare kjint'e mé= xi kitsu 'ba kitjenngi Jesús. ³⁸ 'Ba Jesús kiskutsejen ngastun 'ba tsabe nga tjenngire nchjabiu, 'ba kitsure:

—¿Mé= xi teminyisjo?

—Ji rabi —kitsu nchjabiu—, ¿ñá=ñu teni? (Rabi, en xi tsunire: maestru.)

³⁹ —Ndechutsijon —kitsu Jesús.

'Ba 'batsa'en kiji nchjabiu 'ba tsabe ña tijña Jesús. 'Ba kio tsik'enduko nchjabiu kui nixtjinbiu, ngat'a je kuangixun. Jeru mején chuba ñujun ya'a.

⁴⁰ 'Ba nchja xi jó xi kjint'e mé= xi kitsu Juan 'ba kitjenngi Jesús, jngu xi Andrés 'mi, xi nts'e mani Simón Pedro. ⁴¹ Xi tjun kikangisjai Simón xi nts'e mani 'ba kitsure:

—Je kuasjaini xi Mesías. (Mesías, en xi tsunire: Cristo.)

⁴² 'Ba 'batsa'en Andrés ja'eko nts'e nga ja'ekun Jesús, 'ba Jesús kiskutsejen'a Simón 'ba kitsure:

—Ji xi Simón, ki'ndire Juan. Tunga nganda'e Cefas k'uinri. (Cefas, xi tsunire: Pedro.)

⁴³ Nixtjin nga kuanyujun Jesús kuamejénre nga kuaje ña tijña nangi Galilea 'ba 'batsa'en kikun Felipe. 'Ba kitsure:

—Ndetjenngina.

44 Felipe jngu= xuta xi tse'e Betsaida, ña 'ba nde kio nangire Andrés ko Pedro. **45** 'Batsa'en Felipe kikun Natanael, 'ba kitsure:

—Je kuasjaini xutabiu xi Moisés kitsi'indut'a ngat'are xujun kjuatexumo 'ba xi nchja chinga profeta kitsi'indu ngat'are ngayeje. Kui xi Jesús ki'ndire Kuse, jngu xuta xi tse'e Nazaret.

46 'Ba Natanael kitsu:

—¿A ma 'betju ngajinre Nazaret tsajmi xi nda?

—Jabi 'ba ndechutsejen —kitsure Felipe.

47 Kionga Jesús tsabe nga Natanael ndibakun, kitsu ngat'are:

—Kibi jngu= xuta xi Israel fa tse'e xi bi 'bonacha.

48 —¿Jó tsa'en 'yaninaq? —kitsu Natanael.

—Tsa'bera kionga kje nchajíri Felipe, kionga tenigi ya higuera —kitsingojoire Jesús.

49 'Ba kitsu ngani Natanael:

—Maestru, ji= ni xi Ki'ndire Na'enchana 'ba ji= ni xi reyre xuta xi tse'e Israel.

50 'Ba Jesús kitsure:

—¿A tu kui= kjua nga kixinra: “tsa'bera ngi ya higuera”, a kui= kjuañu kuakjainniri ngat'ana? Ngu ngisa= tse kjuakun xia ngisai nga ko mare kibi.

51 'Ba 'ba nde kitsure:

—Kjuakixi= mé= xi texin_nuu. Xiañu nga stju'i ngank'aa 'ba nga ankjelere Na'enchana kuenijin 'ba k'uetuk'ajent'are Ki'ndire Xuta xi'iun.

2

Kjuakun xi kitsa'en Jesús ngajin jngu kjuabixan

1 Nga kuangajngi kis'e jngu kjuabixan naxinanda Caná, naxinanda xi tijña ngajinre nangi

Galilea, 'ba kio kiji nare Jesús. ² 'Ba nde Jesús ko xutare kiji kjuabixon, ngat'a kjinikint'e ngayeje. ³ 'Ba kionga je je binu, 'batsa'en kitsure nare Jesús nga jako:

—Je bi nde tjinnire binu.

⁴ —Na, ¿ánñu an 'ba te'mininaq kibiu? Kje fechujín chubanä —kitsu Jesús.

⁵ 'Ba 'batsa'en nare Jesús kitsure nchja xi inyabatesin kio:

—Tik'etjusun ngayéje mé= xi kuetsunu —kitsure.

⁶ 'Ba kio tjindu jon tiji xi ndiojo kuandakoni. Kui xi tsichjen xuta judío kionga tsitsje yojore ngixkun Na'enchana, jo tsu kjuachingare. 'Ba nga jngu jngu tijibiu s'enru tsa yachute asa yachute ko kan litro nanda.

⁷ 'Ba Jesús kitsure nchja xi inyabatesin kio:

—Titsio nanda tijiu.

'Ba nchjabiu 'ñu kitsitse tijiu, ⁸ 'ba 'batsa'en Jesús kitsu:

—Chuba chjubio 'ba tanginko_ru xuta xi kjinentsjare s'iu.

'Ba 'ba kitsa'en nchjabiu. ⁹ 'Ba 'batsa'en xuta xi kjinentsjare s'iu kiskut'a nanda xi je kuán binu, tunga bi be ña jendibanire. Tu kui sani nchja xi inyabatesin kio xi be, ngat'a kui= xi ts'axje nando. Kui kjua xuta xi kjinentsjare s'iu kinchjanire xi xi'iun. ¹⁰ 'Ba kitsure:

—Ngatsil'i xuta tjun binu xi nda tsja, 'ba kionga je 'ñu ka'bi xuta, tu kui sani xi bi 'ñu nda tsja. Tunga ji, tojo tijñatjo=ri ka'nda nganda'e 'ba teba'e=ni binu xi 'ñu nda.

¹¹ Kui kjuakunbiu xi tjun kitsa'en Jesús naxinanda Caná, naxinanda xi tijña ngajinre nangi

Galilea. 'Batsa'en yakutsejen kjuajere, 'ba kuak-jainre xutare ngat'are kui.

12 'Ba jaskan nga je kuán kibiu, Jesú斯 kiji naxinanda Capernaum nga tjenko nare ko nts'e 'ba ko xutare. 'Ba kio tsek'endu jó jáñ nixtjin.

*Jesús 'baxje nchja xi inyabateña tjiuba ningu
Mt. 21:12-13; Mr. 11:15-18; Lc. 19:45-46*

13 Kionga je timatiña s'i pascua xi 'baxje xuta judío, Jesú斯 kiji naxinanda Jerusalén. **14** 'Ba ña ma ndetsinre ningu tsabe nchja xi inyabateña tjiundiya ko chutsanga 'ba ko tjiunise tiba 'ba ko nchja xi tjindu kionga inyatsik'antjaiya ton. **15** 'Ba 'batsa'en Jesú斯 kiskjebe na'ñu 'ba kitsinda jngu na'ñu'ya 'ba ko kui ts'axje tsi'ikoni ngaya ningu chutsanga ko tjiundiya. 'Ba nde kiskanitsyo tonre nchja xi kio inyatsik'antjaiya ton 'ba tso'otsakjan yamixare. **16** 'Ba kitsure nchja xi inyabateña tjiunise tiba:

—¡Tji'naxjio tjiunisenu nga'e! ¡Bi ndetsin ño'on ndaba Na'enna!

17 'Ba 'batsa'en ja'etsjenre xutare nga 'bitsa'en kua'indut'a enre Na'enchana: "Tifengi nga'ñuna ngat'a 'ñu ts'axtiu tsimijañ ni'yari."

18 'Ba 'batsa'en xuta judío tsiningiyare Jesú斯:
—¿Mé= kjuakun xi tebakutsejenniñ nga tjinri kjuáñu nga 'bi teñe'en? —kitsure.

19 'Ba Jesú斯 kitsingojore:
—Tikjekjuo ningubi, 'ba an jáñ nixtjin skjenitjen ngañaa.

20 'Ba xuta judío kitsu ngani:
—Yachan jon nu kuandani ningubi. ¿Jótsa'en jáñ nixtjin xjunitjenni ji?

²¹ Tunga ngat'are yojore Jesús= kinchja nga kitsu ningu. ²² Kui= kjuanañu, kionga je ja'aya nganire ngajinre mik'en, ja'etsjenre xutare mé= xi kitsu 'ba kuakjainre en xi kua'indut'a enre Na'enchana ko en xi kitsu Jesús.

²³ 'Ba kionga tijña Jesús naxinanda Jerusalén ngajinre s'i pascua, ne nkjin xuta kuakjainre ngat'are kui kionga tsabe kjuakun xi kitsa'en. ²⁴ Tunga Jesús, bi kunre ngat'are xutabiu, ngat'a be= jó kun ngatsi'i. ²⁵ Bi kuachjenre tsa tjin xi kuetsuyare jó= kun xuta, ngat'a be= jó kun ngajin inimare.

3

Jesús fako njimi Nicodemo

¹ Jngu xuta fariseo xi Nicodemo 'mi, xi 'ba nde ngakure xuta judío, ² kui xi ngajñu ja'ekun Jesús 'ba kitsure:

—Maestru, 'ya=ni nga ji jngu maestru xi Na'enchana kitsikasen. Ngat'a tu'yá kuanre sa'en kjuakun xi teñe'en tsa bi Na'enchana tijña ngajinre.

³ 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Kjuakixi= xi texinra. Xi bi tsin ngani ngijngu ndiya, kui bi kuan skue ña batexuma Na'enchana.

⁴ 'Ba Nicodemo kitsu:

—¿Jótsa'en jngu xuta tsin ngani ngijngu ndiya kionga je chinga? ¿A kuan kjua'as'en xi majóni ndiya ngaya ngats'a nare 'ba tsin ngani?

⁵ Jesús kitsingojoore:

—Kjuakixi= xi texinra. Xi bi tsinjin nanda 'ba ko Isennixtjintsjere Na'enchana, kui bi kuan kjua'as'en ña batexuma Na'enchana. ⁶ Ngatsi'i

xi tsin jotsa'en tsin xuta, kui xi tjindukun joni xuta. 'Ba ngatsi'i xi tsin ngat'are Isennixtjintsjere Na'enchana, kui= xi Isennixtjintsjere Na'enchana tsik'endukun. ⁷ Bi makunri ngat'are mé= xi kixinra, nga machjen= nga tsin ngañu ngijngu ndiya. ⁸ Ntjo fi= nituña nga'nde nga mejénre, 'ba nu'ya_ri nga fane. Tunga bi 'ye ñá ndibani 'ba ñá tifi ngani. 'Ba=nde tsa'en ngat'are ngatsi'i xuta xi tsin ngat'are Isennixtjintsjere Na'enchana –kitsu Jesús.

⁹ 'Ba Nicodemo kitsu ngani:

—¿Jó tjinnire xi tesji?

¹⁰ 'Ba Jesús kitsure:

—Ji xi chamaestrure xuta tse'e Israel. ¿A bi 'ye kibi? ¹¹ Kjuakixi= xi texinra. Jin 'be=nij nijmi ngat'are mé= xi 'yee 'ba mixun=nij ngat'are xi kji'yee, tunga jun bi makjainnu mé= xi mixijn. ¹² Tsa bi makjainnu kionga fako nijmi_nuu ngat'are mé= xi tjima ngasun'ndebi, ¿jótsa'en kuakjainnu tsa kjuako nijmi_nuu ngat'are mé= xi tjima ngank'aa?

¹³ 'Nisa'yajín mijin ngank'aa. Tu jngu sani Ki'ndire Xuta xi'iun xi jendibajenni ngajaan. ¹⁴ 'Ba jotsa'en kiskjenitjen Moisés tjiuye nangi t'axiun, 'ba=nde tsa'en tjinnere nga stjunitjen Ki'ndire Xuta xi'iun, ¹⁵ tuxi 'batsa'en s'enire kjuabenichun xi bi fet'a ngatsi'i xuta xi kuakjainre ngat'are kui.

¹⁶ 'Ngat'a Na'enchana 'ñu= kitsimején xuta tse'e ngasun'ndio ka'nda kitsja Ki'ndi jngututure, tuxi ngatsi'i xi kuakjainre ngat'are kui bi chajani, tusa s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. ¹⁷ Ngat'a Na'enchana bi kitsikasen Ki'ndire ngasun'ndio

tuxi kuanejeni xuta. Tusa kitsikasen tuxi k'uangini ngat'are kui.

¹⁸ 'Xi kuakjainre ngat'are Ki'ndire Na'enchana, kui xi bi skaneje. Tunga xi bi kuakjainre ngat'are kui, kui= xi je kiskaneje ngat'a bi makjainre ngat'are Ki'ndi jngututure Na'enchana. ¹⁹ 'Bi=tsa'en s'eneje xuta. Ja'e ngasun'ndio ndi'i xi tsitsejenre xuta, tunga ngisa= 'ñu kuamejénre xuta xi jñu nga ko mare ndi'u, ngat'a bi nda tjin mé= xi inyatsa'en. ²⁰ Ngat'a ngatsi'i xi ch'o inyatsa'en, kui= xi ch'oke be ndi'i xi tsitsejenre 'ba bi tsitiñat'are, tuxi bi xianire mé= xi inyatsa'en. ²¹ Tunga xi inyatsa'en xi kixi tjin, kui= xi tsitiñat'are ndi'u, tuxi xianire nga inyatsa'en jotsa'en mejénre Na'enchana.

Juan tsuyakixi ngani ngat'are Jesús

²² Kja'e nixtjin ngani Jesús kiji ko xutare nangi Judea. 'Ba kio tsek'ejñako jó jáñ nixtjin nga yataenda xuta xi tjin kio. ²³ 'Ba nde Juan tibatenda xuta jngu nga'nde xi Enón 'mi, nga'nde xi tijñat'a tiñare Salim, ngat'a 'ñu tjin nanda kio, 'ba ja'e xuta nga kisatenda. ²⁴ Ngu Juan kje s'eyajín nduya ya'a.

²⁵ 'Ba 'batsa'en nchja xi xutare Juan 'etuts'inre nga josiko jngu xuta judío ngat'are jótsa'en tjinñere nga sitsje yojore xuta ngixkun Na'enchana.

²⁶ 'Ba 'batsa'en xutare Juan kikun 'ba kitsure:

—Maestru, xuta xi ja'ekunri xingunda ndaje Jordán xi kjinukjuai ngat'are, kui= xi 'ba nde tibatenda 'ba ngatsi'i xuta inyafechukun.

²⁷ 'Ba Juan kitsingojo:

—Tumé ma sakure xuta tsa bi ngank'aa kika'enire. ²⁸ Jun= xi nda kjinu'yanu nga kixiñan, nga bi an xi Cristo, tu kjinikasentitjun=ná. ²⁹ Joni

jngu kjuabixan. Xuta xi tibixanko xi chjun, kui= xuta xi xi'iun. 'Ba amigure xi xi'iun xi sejñat'are 'ba tibasen ñojonre mé= xi titsu, kui= xi 'ñu tsja mare nga nt'ere jndare xi xi'iun. 'Ba nde 'ba= tsa'enni ko an nganda'e. Je tjijngu kjuatsjana.

³⁰ 'Ba Juan kitsu ngisa:

—Machjen= nga kui ngisa nk'a ngatamijin ngisa, 'ba ngatjandejan an.

³¹ 'Xi ndibani ngank'aa, kui= xi ngisa je ngisa nga ko mare tu'yañu. Xi ngasun'ndio tse'e, kui= xuta xi ngasun'ndio nangire 'ba ngat'are xi tjima ngasun'ndio nchja. Xi ndibani ngank'aa, kui= xi ngisa je ngisa nga ko mare tu'yañu ³² 'ba titsuyakixi= ngat'are mé= xi tsabe 'ba xi kjint'e. Tunga tu'yá makjainre ngat'are mé= xi titsu. ³³ Tunga xi makjainre mé= xi titsu kui, kui= xi tsikixiya nga Na'enchana xi tjinre kjuakixi. ³⁴ Ngat'a xi Na'enchana kitsikasen, enre Na'enchana nchja, ngat'a Na'enchana kitsja yejere Isennixtjintsjere. ³⁵ Na'enchana 'ñu= tsimején Ki'ndire, 'ba ngayéje xi tjin je kitsingantsja ngaya ntsja. ³⁶ Xi makjainre ngat'are Ki'ndiu, kui= xi tjinre kjuabenichun xi bi fet'a. Tunga xi bi tsik'etjusunre enre Ki'ndiu, kui xi bi s'ere kjuabenichun. Tusa kjuastire Na'enchana tijñanere.

4

Jesús fako njimi jngu chjun xi tse'e Samaria

¹ Xuta fariseo kjint'e en nga Jesús ngisa 'ñu tjin ngisare xuta nga ko mare Juan 'ba nga ngisa 'ñu nkjin xuta tibatenda ngisa. ² (Ninga bi Jesús fa xi tibatenda xuta. Tu xutare xi 'ba inyatsa'en.)

3 'Ba kionga Jesús tsabe mé= xi kjint'e xuta fariseo, 'batsa'en 'etju nangi Judea 'ba jendiba ngani nangi Galilea.

4 'Ba tjinnere nga kjua'axtiu nangi Samaria.

5 'Ba 'batsa'en ja'e Sicar, naxinanda xi tijña nga-jinre nangi Samaria, naxinanda xi tijñat'a tiñare xu'ba xi Jacob kitsjare ki'ndire xi Kuse 'mi. **6** 'Ba kio tijña ngojo nandare Jacob, 'ba Jesús kik'ejñat'a ngojo nandabiu, ngat'a je jejndare nga tsu'ba ngaya ndiyo. Jeru mején nyusen ya'a. **7** 'Ba kio ja'e jngu chjun xi tse'e Samaria xi ja'ek'axje nanda. 'Ba Jesús kitsure:

—Ta'echinaq nanda xi k'uiq.

8 Ngu kui chubabiu bi tjinduko xutare, ngat'a xichine= kikatse ngajin naxinando.

9 'Ba chjunbiu kitsure:

—Jótsa'en an techja'anaq nanda xi s'i, nga ji jngu xuta judío kuáin 'ba nga an jngu= ñaq chjun xi tse'e Samaria?

Chjunbiu kitsu kibi ngat'a bi nda ya'a xuta judío ko xuta xi tse'e Samaria.

10 'Ba Jesús kitsingojoore:

—Tsa 'yari mé= xi Na'enchanan tsja 'ba tsa 'yaxkuin 'yá= xi timi'ari nanda, ji xja'a_ri 'ba kui sja=ri nanda xi tsjare kjuabenichun xuta.

11 'Ba chjunbiu kitsu nganire:

—Ji na'en, tsajainri mé= xi kjui'naxjekoni nando, 'ba ne nanga ngojo nando. Ngu, ¿ñá k'uinchja'e nanda xi tsjare kjuabenichun xuta? **12** ¿A ngisa= je ngisai ji nga ko mare xuta chingana Jacob? Kui xi 'ejñana ngojo nandabi, xi ndekui kits'ini nandare 'ba 'ba nde kits'i ki'ndire ko tjiuba xi kis'ere.

13 'Ba Jesús kitsure:

—Nitu 'ya xi k'ui nandabi kuaxinda= nganire.
¹⁴ Tunga xi k'ui nanda xi an tsjaq bi nde kuaxinda ngisanire. Ngat'a nanda xi tsjaq, kui= xi kuan ngajin yojore xutabiu joni jngu ngojo nanda ña ngantsjai 'betju tajngu nanda, 'ba 'batsa'en sjare kjuabenichun xi bi fet'a.

¹⁵ 'Ba chjunbiu kitsu:

—Na'en, ta'ena nandabiu, tuxi bi nde kuaxinda ngisanina 'ba bi nde kjua'ek'exjeña nanda nga'e.

¹⁶ 'Ba Jesús kitsu nganire:

—T'ichja'e xi'inri 'ba ndekue nga'e.

¹⁷ —Tsajainnaq xi'in —kitsu chjunbiu.

'Ba Jesús kitsure:

—Kjuakixi= xi tesji, nga tsajainri xi'in. ¹⁸ Ngat'a je ón xi'in tsikenikue, 'ba xi tenikue nganda'e bi xi'inri mani. Kjuakixi= xi kisji.

¹⁹ 'Ba chjunbiu kitsure:

—Na'en, xuta chinga profeta=ru kuáin. ²⁰ Xuta chingani kitsichjire Na'enchana nga'e nindubi. Tunga jun mixun=ñu nga naxinanda Jerusalén=nga'nde ña machjen nga sichjire Na'enchana.

²¹ 'Ba Jesús kitsure:

—Na, ngatjamakjainri mé= xi texinra. Kjua'e nixtjin kionga bi nde kja'eñu nindubi 'ba bi nde kuanginñu naxinanda Jerusalén nga sichji_ru Na'enchana. ²² Jun bi 'yo 'yá= xi nichji_ru. Tunga jin 'ya=ni 'yá= xi nichji_ri, ngat'a ngajinre xuta judío= ndibani xi sik'angi xuta. ²³ Tunga je tifa'e nixtjin 'ba nganda'e= nga xuta xi tsichji kjuakixire Na'enchana sichjire nga ko fani kjuakixi jotsa'en kuakuyare Isennixtjintsjere Na'enchana. Ngat'a kui= xuta xi 'batsa'en mejénre Na'enchana nga

sichjire. ²⁴ Na'enchana, kui= xi Isennixtjin. Kui kjuañu xi sichjire, tjinnere nga ko fani kjuak-ixi sichjire jotsa'en kuakuyare Isennixtjintsjere Na'enchana –kitsu Jesús.

²⁵ 'Ba chjunbiu kitsure:

—'Be=ñä nga kjua'e Mesías (kui xi Cristo 'mi). 'Ba kionga kui kjua'e, kuetsuya yejena jó tsunire xi tjin.

²⁶ —Kui= ñä, xi tifakori –kitsu Jesús.

²⁷ 'Ba kio ja'e ngani xutare, 'ba kuakunre nga Jesús tifako nijmi jngu chjun. Tunga ni'yá kuán kakun tsiningiyare mé= xi mejénre asa mé= xi tifako nijmi chjunbiu. ²⁸ 'Ba 'batsa'en chjunbiu 'ejña nisare 'ba kiji ngajin naxinando nga kike'ere nijmi xuta 'ba kitsu:

²⁹ —Ndechutsejen_ru jngu xuta xi kitsunañ ngayéje xi tu je kitsa'aañ. Ngu tsa kui= ni xi Cristo.

³⁰ 'Ba 'batsa'en 'etjutsi'i naxinando 'ba kiji ña tijña Jesús. ³¹ 'Ba kionga chjunbiu kiji ngajin naxinando, xutare Jesús inya'bets'are nga inyatsure:

—Maestru, tinchjachi.

³² Tunga Jesús kitsure:

—Tjin=nä xichine xi bi 'yo jun.

³³ 'Ba 'batsa'en xutare tsiningiyakañare xinkjin:

—¿A tjin= tsé xi ja'ekore xichine?

³⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—Xi chinenañ, kui= nga sa'aañ jotsa'en mejénre xi kitsikasennañ 'ba nga sik'etjusaañ xa xi tse'e.

³⁵ ¿A bi mixun jun: “Ñujun sa chaja ngisa nga kjua'e chanre tsujmi ntjio”? Tunga an xin_nuu: Chju'ingiu tuxkún 'ba chutsijon. Xuta xi ndiba jan

jo=ni chan xi je ja'e nixtjinre, 'ba je kuan s'eku.
³⁶ Xi 'beku chon, kui= xi machjire. 'Ba chan xi ti'beku, kui xi tsunire xuta xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba 'batsa'en tujngu ngatatsitsja xi 'bentje 'ba xi 'beku chon. ³⁷ Ngat'a kjuakixi= xi tsu en xi tsu: "Jngu xi 'bentje 'ba kja'ere xi 'beku." ³⁸ An kitsikasen_nuu nga k'ueku chanre tsujmi ntje xi bi jun kik'engiu kjuanima. Kja'e xi 'etuts'inre xo, tunga ko jun texuntsjo nganda'e chjire xa xi kitsa'en –kitsu Jesús.

³⁹ 'Ba nkjin= xuta xi tse'e Samaria xi tjindu nga'ndebiu kuakjainre ngat'are Jesús, ngat'a chjunbiu kitsu: "Kitsuna ngayéje xi tu je kitsa'aqan." ⁴⁰ 'Bamani, kionga xuta xi tse'e Samaria ja'ekun Jesús, tsi'are nga k'uejñako kio. 'Ba jó nixtjin tsek'ejña Jesús, ⁴¹ 'ba 'ñu nkjin xuta kuakjain ngisare ngat'are en xi kinchja. ⁴² 'Ba xutabiu kitsure chjunbiu:

—Nganda'e makjainni bi tu ngat'are en xi kisji. Ngat'a jin fani xi je kjinu'ya_ri 'ba 'ya=ni nga kjuakixi= nga kui= xi sik'angi xuta xi tse'e nga-sun'ndio.

Jesús tsinda ki'ndire jngu xuta xi tsa'exat'are rey

⁴³ Kionga je ja'a jó nixtjin, Jesús 'etju kio 'ba kiji ngani nangi Galilea. ⁴⁴ Ngat'a Jesús kitsuyakixi nga jngu profeta bi 'yakun ña nangire fa. ⁴⁵ 'Ba kionga echu nangi Galilea, xuta xi kio tse'e kiskjebetjo, ngat'a tsabe ngayéje xi kitsa'en Jesús naxi-nanda Jerusalén ngajinre s'iu. Ngat'a ko kui kiji s'iu.

⁴⁶ 'Batsa'en echu ngani Jesús Caná, nga'nde xi tijña ngajinre nangi Galilea, ña nando kitsa'enni

binu. 'Ba naxinanda Capernaum tijña jngu xuta xi tsa'exat'are rey xi 'ñu tji'me ki'ndire. ⁴⁷ Kionga kui kjint'e en nga Jesús 'etju nangi Judea 'ba nga ja'e nangi Galilea, 'batsa'en ja'ekun Jesús 'ba 'ets'are nga kuaje ndaba, tuxi sindani ki'ndire xi je mején kueya. ⁴⁸ 'Bamani Jesús kitsure:

—Tsa bi xio kjuakun ko chuba xi bakutsejen kjuá'ñure Na'enchaná, bi kyuakjainnu.

⁴⁹ 'Ba xi tsa'exat'are rey kitsure:

—Na'en, ti'en kjuanda, ndibafanichi nde'anire nga kje 'mejín ki'ndina.

⁵⁰ 'Ba kio Jesús kitsure:

—T'in ngani ni'yari. Je nda ngani ki'ndiri.

'Ba xutabiu kuakjainre en xi kitsu Jesús 'ba kiji.

⁵¹ 'Ba kionga je masen tjen ndiyo, kisatejin nchja chu'ndare 'ba kitsure:

—Je nda ngani ki'ndiri.

⁵² 'Batsa'en xutabiu tsiningiyare nchja chu'ndare jó chun 'etuts'inre nga kuanda ngani ki'ndire, 'ba nchjabiu kitsingojore:

—Chuba jngu nga kuangixun ngujña 'etjukajinre chi'in nt'ai ki'ndiri.

⁵³ 'Batsa'en na'enre ki'ndibiu ja'etsjenre nga kui= chubabiu nga Jesús kitsure: "Je nda ngani ki'ndiri." 'Ba xutabiu ko ngatsi'lí xi tjin ngaya ndaba kuakjainre ngat'are Jesús. ⁵⁴ Kui kjuakunbi xi majóni xi kitsa'en Jesús, kionga 'etju nangi Judea 'ba ja'e ngani nangi Galilea.

5

Jesús tsinda jngu xuta xi bi ma fi

¹ Kja'e nixtjin ngani kionga xuta judío inya'baxje jngu s'i, Jesús kiji naxinanda Jerusalén. ² 'Ba kio tijña jngu nga'nde ña inya nanda xi tiñare xuntjare naxinando xi Xuntja Chutsanga 'mi. Kui nga'nde ña inya nanda xi Betesda 'mi nga en hebreo. 'Ba ón mani ngi ni'yare, ³ ña tjindu nkjin xuta xi sefesun: xuta ka, xi bi ma fi, 'ba ko xi bi nda ndsaku. Kui xi inyakuyare nga steya nando. ⁴ Ngat'a tu sak'ua nga jngu ankjere Na'enchana fa'e ngajin nga'ndebiu ña inya nanda 'ba tsiteyangire, 'ba xi tjun tsungijin yojore ngajin nando kionga je kiteya, kui= xi manda tume chi'in xi kunre. ⁵ 'Ba kio kjijñajinre xuta xi sefesun jngu xuta xi kuakantjio'on jánu tjinre nga tji'me. ⁶ 'Ba kionga Jesús tsabe nga xutabiu tikjijña kio 'ba 'ba nde tsabe nga je nkjin nu tjinre nga tji'me, kitsure:

—¿A mejénri k̄uanda ngani?

⁷ 'Ba xuta xi tji'mio kitsu:

—Ji na'en, tu'yá tjinna xi kuasekonq, tsa sungijinna nando kionga teya. 'Ba kionga sungijian yojonq tsakaiñu, tu kja'e xi tjun tsungijin yojore.

⁸ 'Ba Jesús kitsure:

—Tisetjen, chjube nijñari xi tetsjujñasin 'ba t'in.

⁹ 'Ba ndekuini chubabiu kuanda ngani xutabiu, 'ba ja'aya nijñare xi tikjijñasun 'ba kiji. Tunga kui nixtjinbiu, nixtjin nga nikja'aya=. ¹⁰ Kui kjuañu xuta judío kitsunire xuta xi kuando:

—Xutu= nganda'e. Bi tixa'nderi nga x'e nijñari.

¹¹ 'Ba xutabiu kitsure:

—Xi kitsindanq, kui xi 'ba kitsunq: “Chjube nijñari xi tetsjujñasin 'ba t'in.”

¹² 'Ba nchjabiu tsiningiyare:

—¿'Yá= xi 'ba kitsuri: “Chjube nijñari xi tet-sjujñasin 'ba t'in”?

¹³ Tunga xuta xi kuanda bi be 'yá= xi kitsinda, ngat'a Jesús je kijijinre ngajinre xutankjiun xi inya kio. ¹⁴ 'Ba jaskan Jesús kiskajin ngani xutabiu ña ma ndetsinre ningu 'ba kitsure:

—Ji na'en, je kuanda ngani nganda'e. Bi nde ña'anni je, tuxi bi nde satet'aniri xi ngisa ch'o.

¹⁵ 'Ba 'batsa'en xutabiu kiji 'ba ye'ere nijmi xuta judío nga Jesús= xi kitsinda. ¹⁶ 'Ba kui kjuañu xuta judío kitsjengikení Jesús, ngat'a tsa'en= kibi nixtjin nga nikja'aya. ¹⁷ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsure nchjabiu:

—Na'ennä titsa'exa ka'nda nganda'e, 'ba 'ba nde an tetsa'exa.

¹⁸ Kui= kjuañu xuta judío ngisa tsangisjai ndiyanire nga mejénre sik'en Jesús, ngat'a bi tsa tu nixtjin nga nikja'aya tjimangane, tunga 'ba=nde tsu nga Na'enchaná xi na'enre 'ba 'ba=tsa'en ndekui tajngu joni Na'enchaná kitsa'en yojore.

Jesús tsuya ngat'are xare

¹⁹ 'Ba 'batsa'en Jesús kinchja 'ba kitsure nchjabiu:

—Kjuakixi= xi texin_nuu. Tumé ma tsa'en Ki'ndire Na'enchaná xi tu kuenda tse'e. Tu kui sani mé= xi tjibe nga titsa'en Na'enre, kui= xi tsa'en kui ngayeje. Ngat'a ngayéje mé= xi tsa'en Na'en, ndekuinire xi tsa'en Ki'ndiu. ²⁰ Ngat'a Na'en 'ñu= tsimején Ki'ndiu 'ba baku=re ngayéje mé= xi tsa'en. 'Ba kuaku=re xa xi ngisa je ngisa nga ko mare kibi, tuxi kuakunninu. ²¹ Ngat'a jotsa'en Na'en tsikja'ayare xuta ngajinre mik'en

'ba tsik'endukun ngani, 'ba=nde tsa'en Ki'ndiu tsik'endukun xi mejénre sik'endukun. ²² Ngat'a bi Na'en xi tsa'enre kjua xuta. Tusa Ki'ndiu kitsjare nga kui xi sa'enre kjua ngatsi'i xuta, ²³ tuxi ngatsi'i xuta skuekunni Ki'ndiu jotsa'en bekun Na'en. Xi bi bekun Ki'ndiu, 'ba=nde bi bekun Na'en xi kui kitsikasen.

²⁴ Kjuakixi= xi texin_nuu. Xi kuasen ñojon enna 'ba kuakjainre ngat'are xi kitsikasenna, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba bi si'anre kjua ngat'are jere xutabiu, ngat'a je ja'axtiu ngajinre kjuabeya 'ba ja'as'en ña tjin kjuabenichun. ²⁵ Kjuakixi= xi texin_nuu. Kjua'e= chubaq 'ba nganda'e= nga je ja'e chubabiu kionga mik'en kjuint'e jndare Ki'ndire Na'enchana. 'Ba xi kjuint'e, kui= xi s'ere kjuabenichun. ²⁶ Ngat'a jotsa'en tu ngat'a tse'e Na'enchana tijña kjuabenichun, 'ba=nde tsa'en kitsja nga tu ngat'a tse'e Ki'ndiu k'uejña kjuabenichun. ²⁷ 'Ba Na'en kitsjare kjua'ñu Ki'ndiu tuxi sa'enire kjua xuta, ngat'a kui= xi Ki'ndire Xuta xi'iun. ²⁸ Bi makunnu kibi. Ngat'a kjua'e= chubaq kionga kjuint'e jndare Ki'ndiu ngatsi'i xuta xi kjiyunijin ²⁹ 'ba kuisetjen ngani. Xi nda kitsa'en, kui= xi kuisetjen nga s'ere kjuabenichun. Tunga xi bi nda kitsa'en, kui= xi kuisetjen nga si'anre kjua.

Jesús tsu mé= xi bakutsejen nga kika'ere kjua'ñu

³⁰ 'Tumé ma tsa'aqan xi tu kuenda tsa'an. Jotsa'en nt'ia, 'ba=tsa'en tsa'aqan kjua. 'Ba kixi tsa'aqan kjua, ngat'a bi an 'baxje_ra kjua'ñu yojona. Tusa tsa'aqan xi mejénre Na'en xi kitsikasenna. ³¹ Tsa an xinyakixiña ngat'ana, bi ndiya chhubere en xi

xiñan. ³² Tunga tjin= jngu xi tsuyakixi ngat'ana, 'ba 'be=ñä nga kjuakixi= en xi tsuyakixi ngat'ana. ³³ Jun kjinikasion nchja xi kikiningiyare Juan, 'ba kui= xi kitsuyakixi ngat'are mé= xi kjuakixi. ³⁴ Tunga an bi machjenna tsa xuta kuetsuyakixi ngat'ana, tunga te'beñiatsejen_nuu kibiu, tuxi k'uangiñu. ³⁵ Juan, jo=ni jngu ndi'i xi kit 'ba kitsissejen, 'ba jun kuamejénnu nga kjinitsajin ngutjun ndi'ire. ³⁶ Tunga an tjinna xi tsuyakixi ngat'ana xi ngisa je ngisa nga ko mare en xi kinchja Juan. Ngat'a xa xi kitsjana Na'enchana nga sik'etjusañ 'ba xi tetsa'aañ nganda'e, kui= xi 'ba nde titsuyakixi ngat'ana 'ba tibakutsejen nga Na'enchana xi kitsikasenna. ³⁷ 'Ba Na'en xi kitsikasenna, kui= xi 'ba nde titsuyakixi ngat'ana. Jun kje nu'yajin_ru jndare ninga kje 'yajíun jó kji'i. ³⁸ Ninga bi tijñajin inimanu enre, ngat'a bi makjainnu ngat'are xi kitsikasen. ³⁹ Ne 'ñu chut'ayo enre Na'enchana, ngat'a manu nga kio sakujinnu kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba ndekuini enre Na'enchana xi 'ba nde titsuyakixi ngat'ana, ⁴⁰ tunga bi mejénnú fo'o ngat'ana, tuxi s'eninu kjuabenichun.

⁴¹ 'Bi kjuajere xuta xi temangisjaä. ⁴² Tunga an 'bexkun_nuu 'ba 'beñä nga bi nimijion Na'enchana. ⁴³ Ngat'a ja'e=ñä ngat'are ja'enre Na'enchanä, 'ba jun bi techjubetjonuu. Tunga tsa kja'e kjuá'e xi tu ja'enre ya'a sa, tusa kui xjubetjo. ⁴⁴ Kui kjuañu, ¿jó tsa'en kjuakjainnu ngat'ana? Tsa nde ngajinre xingiu mejénninu s'enu kjuaje 'ba bi minyisjo kjuaje ngixkun Na'enchana xi jngututu. ⁴⁵ Bi nikja'etsjion tsa an kuaneje_nuu ngixkun Na'enchana. Xi kuanejenu, Moisés= xi techuya_ru nga sakunu kjuanda ngat'are. ⁴⁶ Ngu

tsa makjainnu mé= xi kitsi'indu Moisés, 'ba=nde kuakjainnu ngat'anq, ngat'a Moisés kitsi'indu=ngat'anq. ⁴⁷ Tunga tsa bi makjainnu mé= xi kitsi'indu Moisés, ¿jótsa'en kuakjainnu en xi tenchjaq? —kitsu Jesús.

6

Jesús tsikjén ón mi xuta

Mt. 14:13-21; Mr. 6:30-44; Lc. 9:10-17

¹ Kja'e nixtjin ngani Jesús kiji xingunda ndachikun Galilea, xi 'ba nde ndachikun Tiberias 'mi. ² 'Ba ne nkjin xuta tjenngire, ngat'a tsabe kjuakun xi kitsa'en nga kitsinda xuta xi sefesun. ³ 'Ba 'batsa'en Jesús tsijin jngu nindu 'ba kio tsek'ejñako xutare. ⁴ Kui nixtjinbiu je tjimatiña s'l'i pascua xi 'baxje xuta judío. ⁵ Kionga Jesús kiskutsejen 'ba tsabe nga ne nkjin xuta inyatsitiñat'are, kio jako Felipe 'ba kitsure:

—¿Ñá=ñu kuinda niñuxtila xi skine xutankjiun?

⁶ Tunga tuxi skut'áyakoni Felipe nga 'ba kitsure, ngat'a be= kui mé= xi sa'en. ⁷ 'Ba 'batsa'en Felipe kitsu:

—Tsa jó sientu ton denario niñuxtila kuinda, ninga tsa ichi ichi kua'ere nga jngu jngu, bi kuanni.

⁸ 'Ba 'batsa'en kinchja jngu xutare Jesús xi Andrés 'mi, xi nts'e mani Simón Pedro 'ba kitsu:

⁹ —Nga'e sejña jngu chi'ndi xi ya'a ón niñuxtila xi kuandakoni cebada ko jó tjiuti. Tunga, ¿jótjin kuanire xutankjiun kibiu?

¹⁰ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu:

—'Ba t'in_ru nga ngat'endu ngatsi'i xuta.

'Ba kui nga'ndebiu ne tjin xka ngijña, 'ba tsek'endu ngajin ngijño jeru mején ón mi xuta xi'in. ¹¹ 'Ba 'batsa'en Jesús kiskjebe niñuxtilo 'ba kitsjare kjuanda Na'enchana 'ba kitsitsojosunre xuta xi tsik'endu kio. 'Ba 'ba nde kitsiko tjiutiu ngayeje nga kitsjare jotjin mejénre xuta. ¹² 'Ba kionga je nda kitsere xuta, 'batsa'en jako ngani xutare 'ba kitsure:

—T'eku xkua xi ts'angiu, tuxi tumé kjuetsunni.

¹³ 'Ba 'batsa'en nchjabiu 'eku xkua xi ts'angire niñuxtila cebada xi ón, 'ba tejó nisin kuán xkua xi ts'angire xuta. ¹⁴ 'Ba kionga xutankjiun tsabe kjuakun xi kitsa'en Jesús, 'batsa'en 'ba kitsure xinkjin:

—Kjuakixi= nga kui xuta chinga profeta xi tjinnere nga kjua'e ngasun'ndebi.

¹⁵ Tunga Jesús tsabe nga nchjabiu mejénre kueko kjua'ñu nga rey sa'en. Kui kjua tsakasent'axin nganire nga kik'ejña tajngu nindu.

Jesús fisun ndachikun

Mt. 14:22-27; Mr. 6:45-52

¹⁶ Kionga je tjima'ña, xutare Jesús ja'ejen 'nda ndai ndachikun. ¹⁷ 'Ba kionga je kuajñure nde, tunga tojo kje fa'etjenngijín Jesús, ja'as'en barku, tuxi kjua'axtiukjani ndachikun nga kuaje Caper-naum. ¹⁸ 'Ba tukjuan kuán jngu ntjo 'ñu xi niki kiskjenitjen ndachikun. ¹⁹ Kionga je echu ón asa jon kilómetro, kio tsabe nchjabiu nga Jesús ndibasun ndachikun nga titsitiñat'are barku, 'ba kitsakjun.

²⁰ Tunga Jesús kitsure:

—An= ña. Bi kun.

21 'Ba nchjabiу kuatsjare nga Jesús ja'as'en barku, 'ba tukjia'a echu sani nangi ña inyafi.

Jesús tsuya ñáre niñuxtila xi kjuakixi

22 Nga kuanyujun xuta xi tsek'endu xingunda ndachikun tsabe nga tu jngu sani barku xi 'etju kio 'ba nga Jesús bi ja'as'en nga kiko xutare, ngat'a tu kiji suba= xutare. **23** 'Ba 'batsa'en ja'e jó jáñ kja'e barku xi 'etjuni Tiberias nga ja'etiña ña kiskine niñuxtila xuta, kionga Jesús je kitsjare kjuanda Na'enchana. **24** 'Bamani, kionga xutankjiun tsabe nga Jesús bi nde kio tijñani ninga xutare, 'batsa'en ja'as'en barkubiu nga kikangisjai kui naxinanda Capernaum. **25** 'Ba kionga je kuasjaire xingunda ndachikun, kitsure:

—Maestru, ¿kjia'áñu ja'e nga'e?

26 'Ba Jesús kitsingojore:

—Kjuakixi= xi xin_nuu. Kji'yañu kjuakun xi kitsa'añan, tunga bi kui kjuañu teminyisjaininuu. Tu Ngat'are= nga nda kitsitsenu niñuxtila xi kichinio, kui kjuañu teminyisjainiñuu. **27** Bi ña'axa_ru xichine xi mare fe. Tusa ti'axa_ru xichine xi bi fe, xi sjanu kjuabenichun xi bi fet'a. Kui xichinebiu xi sjanu Ki'ndire Xuta xi'iun, ngat'a kui= xi 'exare Na'enchana.

28 'Ba nchjabiу kitsu:

—¿Mé= xi tjinnere nga si'eñ jin, tuxi sik'etjusunnii xa xi mejénre Na'enchana?

29 'Ba Jesús kitsingojo nganire:

—Kui xa kibi xi mejénre Na'enchana nga sik'etjusun, nga tjinnere nga kuakjainnu ngat'are xi kitsikasen.

30 'Ba nchjabiу kitsu ngani:

—¿Mé= kjuakun xi kuakutsejennij, tuxi xianij
 'ba kuakjainni ngat'a tsiji? ¿Mé= xa xi ñe'en?
³¹ Joni xuta chingana, kui xi kiskine tsajmi xi
 chine xi mana 'mi kionga tsek'endu nangi t'axiun.
 Ngat'a 'ba=tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana:
 "Ngank'aa kika'enire niñuxtila xi kiskine."

³² 'Ba Jesús kitsu:

—Kjuakixi= xi xin_nuu. Bi Moisés xi kits-
 janu niñuxtila xi jendibajenni ngank'aa. Tusa
 Na'enchana tsja_nuu nganda'e niñuxtila xi kjuak-
 ixi xi ndibajenni ngank'aa. ³³ Ngat'a niñuxtila xi
 tsja Na'enchana, kui= xi jendibajenni ngank'aa
 'ba mare tsik'endukun xuta ngasun'ndebi.

³⁴ 'Ba nchjabiu kitsu:

—Na'en, ta'entsjainij niñuxtilabiu.

³⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—An= ña niñuxtila xi tsik'endukun xuta. Xi
 kjua'e ngat'ana bi nde kuabojonire, 'ba xi
 kuakjainre ngat'ana bi nde kuaxindanire.
³⁶ Tunga je kixin_nuu, ninga tsa te'yanuu tunga
 bi tjimakjainnu. ³⁷ Ngatsi'l'i xuta xi Na'enna tsjana
 kjua'e ngat'ana, 'ba xi kjua'e ngat'ana bi k'uaxjia
 ngandetsian. ³⁸ Ngat'a ngank'aa jendibajena,
 tuxi sik'etjusuna jotsa'en mejénre Na'en xi
 kitsikasenna 'ba bi jotsa'en an mejénna. ³⁹ 'Ba
 xi kitsikasenna mejénre nga njnguu sichajaa
 xi je kitsjana. Tusa mejénre nga sikja'aya
 ngani_ra ngajinre mik'en xutabiu nga kjuet'a
 nixtjin. ⁴⁰ Ngat'a Na'enna mejénre nga ngatsi'i
 xi skue Ki'ndiu 'ba kuakjainre ngat'a tse'e s'e=re
 kjuabenichun xi bi fet'a. 'Ba an sikja'aya ngani_ra

ngajinre mik'en xutabiu nga kjuet'a nixtjin –kitsu Jesús.

41 'Ba 'batsa'en xuta judío ch'otsa'en kinchja cheje ngat'a tse'e Jesús, ngat'a kitsu nga kui= xi niñuxtila xi ngank'aa jendibajenni. **42** 'Ba kitsu:

—¿A bi kui xutabi xi Jesús, ki'ndire Kuse? 'Yaña na'enre ko nare. ¿Jó tjinnire nga 'ba titsu nga ngank'aa jendibajenni?

43 'Ba Jesús kitsure:

—Bi ch'otsa'en chuko xingiu ngat'are mé= xi kixian. **44** Ngat'a ni'yá kuan kjua'e ngat'ana tsa bi Na'en xi kitsikasenna kjua'eko, 'ba an sikja'aya ngani_ra ngajinre mik'en nga kjuet'a nixtjin. **45** 'Ba=tsa'en kitsi'indu nchja chinga profeta: "Na'enchana kuakuyare ngatsi'i xuta." 'Bamani, ngatsi'i xi basen ñojonre Na'enchana 'ba xi mare ngat'are mé= xi tsu, kui= xi kjua'e ngat'ana.

46 'Nisa 'yajín be jó kji'i Na'enchana. Tu jngu sani xi jendibani ña tijña Na'enchana, kui= xi je tsabe jó= kji'i kui. **47** Kjuakixi= xi xin_nuu. Xi kuakjainre ngat'ana, kui= xi tjinre kjuabenichun xi bi fet'a.

48 An= ña niñuxtila xi tsjare kjuabenichun xuta.

49 Xuta chinganu kiskine tsajmi xi chine xi mana 'mi nangi t'axiun, tunga tojo jesun. **50** Tunga niñuxtila kibi ngank'aa jendibajenni, tuxi tu'yani xi skine bi nde kueyani.

51 An= ña niñuxtila xi tijñakun xi ngank'aa jendibajenni. Tsa tjin xi skine niñuxtilabi, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a.

'Ba niñuxtila xi sja, kui= xi yojona xi sjantjai_ra xuta ngasun'ndebi tuxi s'enire kjuabenichun — kitsu Jesús.

52 'Ba 'batsa'en xuta judío tu josiko xinkjin 'ba kitsu:

—¿Jó tsa'en kuan sjana yojore xutabi nga xinia?

53 'Ba Jesús kitsu:

—Kjuakixi= xi xin_nuu. Tsa bi xino yojore Ki'ndire Xuta xi'iun 'ba bi s'iu jinre, bi s'e kjuabenichun ngajinnu. **54** Xi skine yojoną 'ba k'ui jinna, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a, 'ba an sikja'aya ngani_ra xutabiu nga kjuet'a nixtjin. **55** Ngat'a yojoną kui= xi xichine kjuakixi 'ba jinna kui= xi nanda kjuakixi. **56** Xi skine yojoną 'ba k'ui jinna, kui= xi k'uendujinntsajina, 'ba an kuatejñajinntsjai_ra. **57** Jotsa'en Na'enchana xi tsja kjuabenichun kitsikasenna 'ba ngat'are kui tejñakuān, 'ba=nde tsa'en ngat'are xuta xi sa'enna xichinere, kui= xi sja_ra kjuabenichun. **58** Kibi= niñuxtila xi ngank'aa jendibajenni 'ba bi joni tsajmi xi chine xi mana 'mi xi kiskine xuta chinganu 'ba tojo jesun. Ngat'a xi skine niñuxtilabi, kui= xi s'ere kjuabenichun xi bi fet'a.

59 'Ba=tsa'en kinchja Jesús nga yakuya ngaya jngu ni'ya sinagoga naxinanda Capernaum.

En xi tsja kjuabenichun xi bi fet'a

60 Kionga kjint'e xutare en xi kinchja, 'batsa'en nkjin xi 'ba kitsu:

—¿'Yá= xi kuanjainre enbi? 'Ñu= na'en tjinre.

61 Tunga Jesús tsabe nga ch'otsa'en inyafocheje xutare ngat'are kibiu 'ba kitsure:

—¿A ch'o manu kibiu? **62** ¿'Ba jó kuanu tsa xio Ki'ndire Xuta xi'iun kionga kuenjin ngani nga'nde ña jendibani? **63** Isennixtjintsjere= Na'enchana xi tsjare kjuabenichun xuta,

tunga ni'mé xi tse'e ngasun'ndio kuanre sjare kjuabenichun xuta. 'Ba en xi kixin_nuu, kui= xi tse'e Isennixtjintsjere Na'enchana 'ba tsjare kjuabenichun xuta. ⁶⁴ Tunga tjin= ngajinnu yak'a xi bi makjainre kitsu Jesús, ngat'a 'nda nga tut'sinre ja'ba be= 'yá xi bi makjainre 'ba 'yá xi singantsja. ⁶⁵ 'Ba 'ba nde kitsu:

—Kui= kjua 'ba kixinne_nuu nga tu'yá kuan kjua'e ngat'ana tsa Na'enchana bi sa'en nga kuan kjua'e ngat'ana.

⁶⁶ 'Nda kui nixtjinbiu nkjin xutare kitsikumare 'ba bi nde tsak'ajmekoni. ⁶⁷ 'Ba 'batsa'en Jesús jako xutare xi tejó 'ba tsiningiyare:

—¿A mejénnú kuangiun jun ngayeje?

⁶⁸ 'Ba Simón Pedro kitsingojoore:

—Na'en, ¿'yá= ngisa xi kuangitjenngii? Ji= xi nukjua nijmi en xi tsjare kjuabenichun xi bi fet'a xuta. ⁶⁹ Je makjainni 'ba 'ya=ni nga ji= xi Cristo, xi Ki'ndire Na'enchana xi tijñakun.

⁷⁰ 'Ba Jesús kitsure:

—An= kiskja'ajin_nuu jun xi tejó, tunga ngajinnu tjin jngu xi chanayi.

⁷¹ Nga 'ba kitsu ngat'a tse'e Judas Iscariote kinchja. Xi ki'ndire Simón. Ngat'a kui= xi singantsja 'ba jngu xutare xi tejó.

7

Jesús fi jngu s'i naxinanda Jerusalén

¹ 'Ba jaskan Jesús tsu'ba nangi Galilea. Bi kuamejénre nga tsak'ajme tsejen nangi Judea, ngat'a xuta judío xi tjindu kio tsangisjai ndiya jótsa'en sik'enni kui. ² Tunga je tjimatiña s'i xi

'baxje xuta judío xi s'ire ni'ya xi tu beni ngisa. ³ 'Ba 'batsa'en 'bi kitsu nts'e Jesús:

—Bi tu nga'e beni. Tusa t'in ña tijña nangi Judea, tuxi skueni xutari mé= xi teñe'en. ⁴ Ngu tsa jngu xuta mejénre xiaxkun bi 'bejña'mo mé= xi tsa'en. Kui kjuañu tsa ñe'en kjuakun, tusa takutsejen_ri yojori xuta ngasun'ndebi ⁵ —kitsu nts'e, ngat'a ni nts'ejín kuakjainre ngat'are kui.

6 'Ba Jesús kitsure:

—Kje fa'ejín chubana. Tunga ngat'anu jun, tume chubañu ma ño'on mé= xi mejénnú. ⁷ Bi ma mastikenu xuta ngasun'ndebi jun, tunga inyamas-
tike=nä an ngat'a texinyata'enña nga ch'o tjin mé= xi inyatsa'en. ⁸ Tangiun jun s'iu. Tunga an bi kjuia, ngat'a kje fa'ejín chubana ⁹ —kitsu Jesús 'ba tsek'ejña nangi Galilea.

¹⁰ Tunga kionga je kiji nts'e Jesús, 'batsa'en kui kiji s'iu ngayeje. Tunga bi kiji tsejen, tu kiji 'mo. ¹¹ 'Ba xuta judío tsangisjai Jesús ngajin s'iu, 'ba kitsu:

—¿Ñá=ñu tijña xutabiu nde?

¹² 'Ba ngatsi'i xutankjiun inyafo njimi ngat'are Jesús. Tjin yak'a xi tsu: "Kui jngu= xuta xi nda xuta." 'Ba tjin yak'a xi kitsu: "Junjun. Kui jngu= xuta xi 'bonachare xuta."

¹³ Tunga xutankjiun bi kuán kinchja tsejen ngat'are Jesús, ngat'a tsankjunke xuta judío.

Jesús bakuya ngajin s'ire ni'ya xi tu beni ngisa

¹⁴ Kionga je masen tjen s'iu, Jesús ja'as'en ña ma ndetsinre ningu 'ba yakuya. ¹⁵ 'Ba xuta judío tu 'ba= kuánre 'ba kitsure xinkjin:

—¿Jótsa'en manire xujun xutabi, nga bi kiskut'aya?

16 'Ba Jesús kitsure:

—En xi tebakuyaq bi tsa'an. Tse'e xi kitsikasenna. **17** Tsa tjin xi mejétre sa'en jotsa'en mejétre xi kitsikasenna, kui= xi skue ñá ndibani en xi tebakuyaq, tsa tse'e Na'enchana asa tu kuenda tsa'an tenchjaq. **18** Jngu xuta xi tu kuenda tse'e nchja, kui= xi mejétre nga xiakun. Tunga xi mejétre nga xiakun xi kitsikasen, kui= xi nchjakixi 'ba tumé ma chaninejere.

19 ¿A bi Moisés xi kitsjanu kjuatexumo? Tunga njngujín jun tenik'etjusun kjuatexumo. ¿Áññu mejénninu sik'ennuu? —kitsu Jesús.

20 'Ba xutankjiun kitsingojo:

—¡Ngu isennixtjin xi bi nda tijñajinri! ¿'Yá= xi mejétre sik'enri?

21 'Ba Jesús kitsure:

—Jngu kjuakun xi kitsa'aan, 'ba ngat'are kui tu 'ba= kuán tsi'inu. **22** Moisés yakuyanu nga sik'etjusun mé= xi circuncisión 'mi (ninga tsa bi fa Moisés xi 'etuts'inre kibiu, tusa nchja chinganu xi 'ejñatuts'innu kibiu.) 'Ba nik'etjusun kibiu ninga tsa nixtjin nga nikja'aya. **23** 'Ba 'ba niko ki'ndi xi'innu ninga tsa nixtjin nga nikja'aya, tuxi bi kuiyuneñu kjuatexumare Moisés. Nda tjin tsu'ba. Tunga tsa 'ba ño'on, ¿áññu temastichaninuu nga nixtjin nga nikja'aya kitsindakjían ngayéje yojore jngu xuta? **24** Bi ño'on kjua tu ngat'are jotsa'en matsejen mé= xi tsa'en xuta. Tusa ko kjuakixi ti'on kjua.

Bi mankjinre xuta nga Jesús xi Cristo

25 'Ba 'batsa'en yak'a xuta xi Jerusalén tse'e 'bi kitsure xinkjin:

—¿A bi kui xutabi xi nchjabiu mejénre sik'en?

26 Ngu chutsijon. Tsja tsa'en tinchja tsejen 'ba tumé inyatsure. ¿A je kuankjinre xutaxo nga kui fa ni xi Cristo? **27** Tunga 'yaña ñá ndibani xutabi. Kionga kjua'e xi Cristo, tu'yá skue ñá kjua'eni.

28 'Ba 'batsa'en 'ñu kinchja Jesú斯 nga yakuya ñá ma ndetsinre ningu 'ba kitsu:

—Temixun nga 'yanuu 'ba nga 'yo ñá ndibaña. Tunga bi kuenda tsa'an ja'aq. Xi kitsikasenna, kui= xi kjuakixi 'ba kui bi 'yo. **29** Tunga an 'be=ña. Ngat'a kio= jendibaña ña tijña, 'ba kui= xi kit-sikasenna.

30 'Ba 'batsa'en nchjabiu kuamejénre nga kue'ñu, tunga ni'yá kitsuba, ngat'a kje fa'ejín chubare. **31** 'Ba nkjin mani xuta xi inya ngajinre xutankjiun xi kuakjainre ngat'are kui 'ba kitsure xinkjin:

—Kionga kjua'e xi Cristo, ¿a ngisa= tse kjuakun sa'en ngisa nga ko mare xi titsa'en xutabi?

32 'Ba 'batsa'en xuta fariseo kjint'e mé= xi in-yafo nijmi xutankjiun ngat'are Jesú斯. 'Ba meni xi ngakure na'mi ko xuta fariseo kitsikasen nchja xi tsikuenda ningu, tuxi subani Jesú斯. **33** 'Ba Jesú斯 kitsu:

—Tu chuba nixtjin kuatejñajin ngisa_nuu, 'ba jaskan kjui ngaña ña tijña xi kitsikasenna.

34 Kuijnyisjainuu tunga bi nde xianinu. Ñá kuikatejña bi kuan kjuechu.

35 'Ba 'batsa'en xuta judío kitsure xinkjin:

—¿Ñá= kuaje xutabi, nga bi nde kuanjainina? ¿A kuekun tsé xingia xi tjindujinre xuta griego 'ba

kio kuakuyare xuta griego? ³⁶ 'Ba: ¿Jó tsunire en xi kinchja nga tsu: "Kuijnyisjainuñ tunga bi nde xianinu", 'ba: "Ña kuikatejñañ bi kuan kjuechu"?

³⁷ Nixtjin nga je tifet'anñ s'iu, kui xi 'ñu 'baxje xuta, 'ba 'batsa'en tsakasen nduju Jesús nga 'ñu kinchja 'ba kitsu:

—Tsa tjin xi xindare, ngatjendiba ngat'anañ 'ba ngat'i. ³⁸ 'Ba 'bi kuanre jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana. Xi kuakjainre ngat'anañ, kui= xi stju-jin ngajin yojore ndaje xi tjinre nanda xi tsjare kjuabenichun.

³⁹ 'Bi kitsu Jesús nga kinchja ngat'are Isennix-tjintsjere Na'enchana xi jaskan sakure xuta xi kuakjainre ngat'are kui. Ngat'a kui nixtjinbiu kje fa'ejín Isennixtjintsjere Na'enchana, ngat'a Jesús kje sakujínre kjuajere.

⁴⁰ 'Ba kionga xutankjiun kjint'e enbi, 'batsa'en jonijmi ngat'are Jesús.

—Kjuakxi=nini nga kui= xi xuta chinga profeta —kitsu yak'a.

⁴¹ 'Ba yak'a kitsu ngani:

—Kui= xi Cristo.

—Junjun —kitsu ngani kja'ere—. Ngat'a bi nangi Galilea kjua'eni xi Cristo. ⁴² ¿A bi 'batsa'en kua'indut'a enre Na'enchana, nga ntjere David kjua'eni xi Cristo 'ba nga naxinanda Belén kjua'eni, ña nangire David?

⁴³ 'Ba 'batsa'en xutankjiun tsakjanya ngat'are Jesús. ⁴⁴ 'Ba tjin xi kuamejénre nga suba'ñu, tunga ni'yá 'ba kitsa'en.

45 'Ba 'batsa'en nchja xi tsikuenda ningu ja'e ngani ña tjindu xi ngakure nchja na'mi ko xuta fariseo.

—¿Áñu bi ja'ekoñu xutabiu nde? —kitsu xutaxo nga tsiningiyare.

46 'Ba nchjabiu kitsure:

—Ni'sa 'yajín 'batsa'en nchja jotsa'en tinchja xutabiu.

47 'Ba nchja fariseo kitsure:

—¿A 'ba=nde ko jun je tsak'onachanu xutabiu?

48 ¿A tjin tsé ngajinre xutaxo xi makjainre ngat'are kui? 'Ba ¿a tjin tsé ngajinre xuta fariseo xi makjainre ngat'are kui ngayeje? **49** Tunga ngat'are xutankjiun xi bi mankjinre kjuatexumo, kui= xi ch'okun ngixkun Na'enchana.

50 'Ba 'batsa'en Nicodemo, jngu xi ngajinre, xuta fariseo xi ja'ekun Jesús nga jñu, kinchja 'ba kitsu:

51 —Jo tsu kjuatexumana, titjun tjinnere nga kuasen ñojon_ra xuta, tuxi xiaña mé= xi kitsa'en. 'Ba jaskan si'an_ra kjua —kitsu.

52 'Ba nchjabiu kitsure:

—¿A 'ba=nde nangi Galilea ndibani ji ngayeje? Nda chut'aye enre Na'enchana 'ba xiani nga nisa jngujín profeta ndibani nangi Galilea.

53 'Ba 'batsa'en nga jngu jngu kiji ndaba.

8

Chjun xi kitsa'ent'are kjuachajngi xi'inre

1 'Ba 'batsa'en Jesús kiji Tjengi Ya Olivo. **2** 'Ba kionga je kis'e isen nixtjin nga kuanyujun, ja'e ngani ningu. Kio ja'ekun ne nkjin xuta, 'ba kio tsik'ejña nga yakuyare. **3** 'Ba chjine kjuatexuma

ko xuta fariseo ja'ekore jngu chjun xi kji'yare nga kjuachajngi titsa'ent'are xi'inre 'ba kitsikasen masen. ⁴ 'Ba kitsure Jesús:

—Maestru, chjunbi kji'yare nga kjuachajngi titsa'ent'are xi'inre. ⁵ 'Ba 'batsa'en kitsi'indut'a Moisés kjuatexumo nga ko ndiojo kjuinik'enkoní xi 'ba sa'en. 'Ba ji nde, ¿jó sji?

⁶ Tunga tuxi kiskut'ayako=ni Jesús nga 'bi kitsure, ngat'a mejénre kuaneje. 'Ba 'batsa'en Jesús yejen tsindi nkjain 'ba ko najma ntsja kitsi'indut'a t'anangiu. ⁷ 'Ba ngat'a tojo inyaminingiyare nchjabiu, yejennk'a ngani nkjain 'ba kitsure:

—Xi tsajainjínre je, kui xi titjun ngate'ere ndiojo chjunbiu.

⁸ 'Ba 'batsa'en yejen tsindi ngani nkjain 'ba janda kitsi'indut'a t'anangiu. ⁹ 'Ba kionga kjint'e nchjabiu enbiu, nga jngu jngu kiji tsaka'anire xi ngisa 'ñu chinga. 'Ba 'batsa'en tu Jesús ko chjunbiu tsik'endujin masenre xutankjiun. ¹⁰ 'Ba 'batsa'en Jesús yejennk'a ngani nkjain 'ba kitsure:

—Na, ¿ñá kiji nchjabiu nde? ¿A tu'yá nde tibanejeniri nga tsu nga tjinnere nga kjuinik'enri?

¹¹ 'Ba chjunbiu kitsu:

—Junjun, na'en. Nijngujín.

'Ba Jesús kitsure:

—Ninga an bi xian nga kuitjaxti kjuanima ngayeje. T'in ngani 'ba bi nde mijnyije ngisani.

Jesús bakuya nga kui= xi ndi'ire xuta

¹² 'Ba 'batsa'en Jesús jako ngani xutankjiun 'ba kitsure:

—An= ñaq ndi'i xi tsitsejenre xuta tse'e ngasun'ndebi. Xi kuetjennginä bi ña jñu chun kuetsuma. Tusa s'ere ndi'i xi sjare kjuabenichun.

13 'Ba xuta fariseo kitsure:

—Tu ngat'a tsiji tenikixiya tajngui. Bi chjire en xi tesji.

14 'Ba Jesús kitsingojore:

—Ninga tsa tu ngat'a tsa'an tetsikixiya, tunga chjire en xi tenchja, ngat'a 'be=ñaq ñá jendibaña 'ba ñá kjui ngaña. Tunga jun bi 'yo ñá jendibaña 'ba bi 'yo ñá kjui ngaña. **15** Jun ña'an=ñu kjua jotsa'en tijña nga'e ngasun'ndebi, tunga an tu'yá tsa'en_ra kjua. **16** 'Ba tsa tsa'aqñ kjua, kixi tsa'aqñ, ngat'a bi tejña tajngua. Tusa tijñakonä Na'en xi kitsikasenna. **17** 'Ba ka'nda kjuatexumanu 'bi=tsa'en kua'indut'a: “Tsa jó xuta ngusun ma nga nchja, kui enbi xi chjire.” **18** Tu ngat'a ta'an=tetsikixiya, 'ba 'ba=nde Na'en xi kitsikasenna titsikixiya ngat'ana ngayeje —kitsu Jesús.

19 'Ba nchjabiu kitsure:

—¿Ñá=ñu tijña Na'enri?

—Bi 'yanuu ninga bi 'yo Na'ennä. Tsa 'yanuu, 'ba=nde xio Na'ennä ngayeje —kitsu Jesús.

20 'Ba kui enbi xi kinchja nga yakuya ndetsinre ningu, ña tijña kaxare ton chje. 'Ba tu'yá kitsuba, ngat'a kje fa'ejín chubare.

21 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu nganire:

—An= kjui=ñaq 'ba kuijnyisjainuu, tunga ngajinre jenu kueyajjun. Ña kjuiä bi kuan kjuechu.

22 'Ba xuta judío kitsu nganire xinkjin:

—¿Ánñu tsuni nga ña kuaje bi kuan kjuecha? ¿A titsikja'etsjen nga sik'en tajngu yojore?

23 Tunga Jesús kitsure:

—Ngindio tsojon, tunga an ngank'aa tsa'an. Ngasun'ndebi= nanginu jun, tunga an bi ngasun'ndebi nangina. **24** Kui= kquañu 'ba texinni_nuū nga kueyajiū jenu. Tsa bi kquañainnū nga 'yá= ña an, kueyajinñū jenu.

25 'Ba xuta judío tsiningiya nganire:

—¿'Yá=ni ji?

'Ba Jesús kitsingoore:

—Xi je kixin_nuū 'ndani nga tut'sinre. **26** Tse en tjinnǟ xi kuan kuinchjaǟ ngat'anu 'ba sa'en_nuū kqua. Tunga xi kitsikasenna, kui= xi tjinre kquaixi. 'Ba xi kjint'iā nga kinchja xi kitsikasenna, kui= xi texin_rā ngasun'ndebi.

27 Tunga nchjabiu bi kuankjinre tsa ngat'are Na'enchana jako kui. **28** Kui kquañu Jesús kitsu ngisa:

—Kionga xjunitjennk'o Ki'ndire Xuta xi'iun, kio xio nga 'yá= ña an 'ba nga tumé tsa'aqan xi tu kuendana. Jotsa'en yakuyanǟ Na'enchana, kui= xi texian. **29** Ngat'a xi kitsikasenna, kui= xi tijñakona. Bi tsik'ejña tajngunǟ Na'enchana, ngat'a tsik'etjesun ntsjai=ñǟ mé= xi matsjare.

30 'Ba kionga 'bi titsu Jesús, ne nkjin kuakjainre ngat'are kui.

Jesús bakuya ngat'are 'yá xi ki'ndire Abraham

31 'Ba 'batsa'en Jesús jako xuta judío xi kuakjainre ngat'are kui:

—Tsa janda sik'etjesun ennä, kquaixi= nga kuon xutana, **32** 'ba xiañu mé= xi kquaixi, 'ba kquaixiu sinndainu —kitsure.

33 'Ba nchjabiu kitsure:

—Jin ntjere Abraham kuáin, 'ba nisañajanni chu'nda maj. ¿Jótsa'en 'bi te'miniŋ nga kuan dai?

34 'Ba Jesús kitsu ngani:

—Kjuakixi mé= xi texin_nuu. Ngatsi'i xi inyamajngi je, kui= xi kuán chu'ndare je. **35** Joni jngu chu'nda, bi s'entsjaire nga'nde ngaya ni'yo. Tunga ki'ndire xuta xi tse'e ni'yo, kui= xi s'entsjaire nga'nde. **36** 'Ba 'batsa'en, tsa Ki'ndire Na'enchana sinndainu, kuan dai kjuakixinu. **37** 'Be=ñä nga jun xi ntjere Abraham, tunga mejénnú sik'ennuu, ngat'a bi mejénnú fa'as'ejinnu enna. **38** An xinña mé= xi yakutsejenna Na'enna, 'ba jun ña'an=ñu mé= xi bakuyanu na'ennu.

39 Nchjabiu kitsingojo:

—Na'enni, kui= xi Abraham.

'Ba Jesús kitsure:

—Tsa jun xi ki'ndire Abraham, 'baru si'on jo kitsa'en Abraham. **40** Tunga nganda'e mejénnú sik'ennuu, ninga tsa texinya_nuu en kjuakixi xi yakuyana Na'enchana. Niñajanni 'bi kitsa'en Abraham. **41** Jun= xi 'ba ño'on jo kitsa'en na'ennu.

'Ba nchjabiu kitsu:

—Jin bi ngajin kjuachajngi kitsin. Jngututu na'en tjinni, kui xi Na'enchana.

42 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu nganire:

—Tsa Na'enchana xi na'ennu, nimején=ru_nuu jun, ngat'a an jendiba=ñä ña tijña Na'enchana 'ba nga'e tejñaa. Bi ngat'a tsa'an nga ja'aä. Kui suba kitsikasenna. **43** Bi mankjinnu en xi tenchjaä, ngat'a bi ba'e'ndio nga fa'as'enjinnu enna. **44** Chanayiu xi na'ennu 'ba kui tse'e_ru. 'Ba jun mejénnú si'on jotsa'en mejénre kui. Xi 'ndani nga

tuts'inre kitsik'en xuta. Bi basen kixiko xi kjuakixi, ngat'a tsajain ngajinre mé= xi kjuakixi. Kionga nchja en ndesu, jo kun kui 'ba=tsa'en nchja, ngat'a kui= xi ndesu 'ba bakuya en ndesu. ⁴⁵ Tunga an texin=ñaq mé= xi kjuakixi, 'ba kui= kjua bi makjainninu. ⁴⁶ ¿A tjin= ngajinnu xi kuan kuakutsejen nga tjinnq je? Tunga tsa kjuakixi mé= xi texian, ¿ánñu bi makjainninu? ⁴⁷ Xi Na'enchana tse'e, kui= xi basen ñojon en xi tse'e Na'enchana. Tunga bi Na'enchana tse'e_ru. Kui= kjuañu bi mejénninu basen ñojon enre kui —kitsu Jesús.

⁴⁸ 'Ba xuta judío kitsu:

—Kjuakixi= mé= xi mixiin, nga ji= ni jngu xuta tse'e Samaria 'ba nga tijñajinri isennixtjin xi bi nda.

⁴⁹ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsingojo:

—Bi isennixtjin xi bi nda tijñajinna. Tusa 'bekuñ Na'enna, tunga jun bi 'yakunnu. ⁵⁰ Bi kjuaje temangisjaq ngixkun xuta. Tunga tjin= xi tji mangisjai kjuajena, 'ba kui= xi tsa'en kjua. ⁵¹ Kjuakixi= xi xin_nuu. Tsa tjin xi sik'etjusun enna, niñajanni kueya.

⁵² 'Ba xuta judío kitsu ngani:

—Nganda'e 'ya=ni nga ji tijñajinri isennixtjin xi bi nda. Ngu Abraham ko nchja chinga profeta jesun. Tunga ji sji nga niñajanni kueya xuta xi sik'etjusun enri. ⁵³ ¿A ngisa= 'ñu je ngisai ji nga ko mare Abraham xi xuta chingana xi k'en? 'Ba nde jesun nchja chinga profeta ngayeje. ¿'Yá= tema_ri yojori ji?

⁵⁴ 'Ba Jesús kitsingojo:

—Tsa tu an tajngu tetsjarä kjuaje yojona, tumé chjire kjuajena. Tunga xi tibakutsejen

kjuajena, kui= xi Na'enna, xi 'ba nde Na'en 'mi_ru jun ngayeje. ⁵⁵ Bi 'yaxkun jun kui, tunga an 'bexkun=ñä. Tsa xin_nuu nga bi 'bexkuän, 'ba=nde xuta ndesu kuán joni jun. Tunga 'bexkun=ñä 'ba tetsik'etjusun=ñä enre. ⁵⁶ Tsja kuánre Abraham xi xuta chinganu nga tsabe nga kjua'aq. Tsabe 'ba tsja kuánre.

⁵⁷ 'Ba xuta judío kitsure:

—Ninga kje yachutejín nu tjinri, ¿jótsa'en tesji nga je kji'ye Abraham?

⁵⁸ 'Ba Jesús kitsingojoore:

—Kjuakixi= xi texin_nuu. Kionga kje tsinjín Abraham, ja'ba je tejñaq an.

⁵⁹ 'Ba 'batsa'en nchjabiu kiskjebe ndiojo, tuxi kue'enire ngat'a mejénre sik'en. Tunga Jesús tsik'ejña'mo 'ba 'etju ña ma ndetsinre ningu.

9

Jesús tsinda jngu xuta ka

¹ Nga tifa'a Jesús, kio tsabe jngu xuta xi ka 'ndani nga kitsin. ² 'Ba 'batsa'en xutare tsiningiyare:

—Maestru —kitsure—, ¿'yá xi tjinre je nga 'batsa'en ka kitsinni xutabi? ¿A kui? ¿Asa xichare?

³ 'Ba Jesús kitsingojoore:

—Ninga kui ninga xichare tjinre je. 'Ba=tsa'en kitsin tuxi xiani ngajinre mé= xi mare tsa'en Na'enchana. ⁴ Machjen= nga sik'etjusan xa xi tse'e xi kitsikasennä kionga tsejen ngisaq. Ngat'a nga je kuajñu, tu'yá nde kuan sa'exa ngisani. ⁵ Yejerañu nga tejñaq nga'e ngasun'ndebi, an ñä ndi'i xi tsitse-jenre xuta xi tse'e ngasun'ndebi.

6 'Ba kionga je 'ba kitsu, 'etia t'anangiu 'ba ko ndatiare 'endachi ndasiji, 'ba kitsikajun tuxkun xuta ko. **7** 'Ba kitsure:

—Tichunkjain nga'nde ña inya nanda xi Siloé 'mi. (Siloé, en xi tsunire: xi kjinikasen.)

'Ba xuta ko kikunkjan, 'ba kionga jendiba ngani, je nda matsejenre ya'a. **8** 'Ba xuta xi ndai ndaba ko xuta xi tsabe nga mi'a ton kitsure xinkjin:

—¿A bi tsa kui xutabi xi 'bejña'in nga mi'a ton?

9 'Ba yak'a kitsu:

—Jun, kui.

'Ba tjin xi kitsu:

—Bi kui, tunga 'ba=tsa'en matsejen joni kui.

'Ba xutabiu kitsure:

—An= ña.

10 'Ba 'batsa'en nchjabiu tsiningiyare:

—¿Jótsa'en kitju'ingini tuxkuin?

11 'Ba kui kitsingojoore:

—Xuta xi Jesús 'mi ka'benda ndasiji 'ba kat-sikajun tuxkuañ 'ba 'bi katsuna: "Tichunkjain nga'nde ña inya nanda xi Siloé 'mi." Kui kjuañu kijíñä 'ba kionga je kakunkjañ, kamatsejenna ya'aniñu.

12 'Ba 'batsa'en nchjabiu tsiningiyare:

—¿Ñá tijña xutabiu nde?

—Bi 'biä —kitsu xutabiu.

13 'Ba 'batsa'en nchjabiu ngixkun xuta fariseo kiko xuta xi je kuatsejenre. **14** 'Ba nixtjin nga 'enda ndasiji Jesús 'ba nga tsix'angi tuxkun xutabiu, nixtjin nga nikja'aya= ngat'a xutu= nixtjinbiu. **15** Kui kjuañu xuta fariseo tsiningiyanire jótsa'en kuatsejenre. 'Ba xutabiu kitsu:

—Ndasiji katsikajun tuxkuañ, 'ba kakunkjañ 'ba kamatsejenna.

¹⁶ 'Ba 'batsa'en yak'a nchja fariseo kitsu:

—Bi Na'enchana kitsikasen xuta xi 'bi katsa'en, ngat'a bi bekun nixtjin nga nikja'aya.

'Ba tjin xi kitsu:

—¿Jótsa'en jngu xuta xi tjinre je kuan sa'en kjuakun joni kibi?

'Ba 'batsa'en tsakjanya xuta fariseo ngat'are Jesús. ¹⁷ 'Ba 'batsa'en tsiningiya nganire xuta xi sa'e fa kuatsejenre:

—'Ba ji xi kitju'ingi tuxkuin, ¿jó sji ngat'are xutabiu? —kitsure.

'Ba kui kitsingojoore:

—Jngu profeta kui.

¹⁸ Tunga xuta judío bi kuakjainre tsa kui xutabiu xi ka kuán'in tsakaiñu, 'ba tsa kui xi je matsejen nganire. Kui kjuañu kinchjanire xichare ¹⁹ 'ba tsiningiyare:

—¿A kui ki'ndinu kibi xi 'mi_ru nga ka nga kitsin? 'Ba ¿jótsa'en nga je kuatsejenre nde?

²⁰ 'Ba xichare kitsingojoore:

—'Ya=njí nga kui xi ki'ndini 'ba nga ka nga kitsin.

²¹ Tunga bi 'yee jótsa'en kuatsejen nganire, 'ba bi 'yee 'yá xi kakjex'angi tuxkun. Tusa kui chjaningiya_ru. Je chinga. Kuan kui kue'esubanu nijmi ngat'a tse'e.

²² 'Bi kitsu xichare xutabiu ngat'a tsakjunke xuta judío. Ngat'a xuta judío ja'ba je 'endakokjua xinkjin tsa tjin xi sikixiya nga Jesús= xi Cristo, kui= xi kjui'naxje ni'ya sinagoga. ²³ Kui kjuañu xichare xutabiu kitsuni: "Chjaningiya_ru. Je chinga."

24 'Ba 'batsa'en xuta judío kinchja nganire xi majóni ndiya xuta xi je kuatsejenre 'ba kitsure:

—Tikixiye nga Na'enchana xi tjinre kjuaje. Jin 'ya=ni nga kui xutabiu jngu xuta xi tjinre je.

25 'Ba xutabiu kitsingojo:

—Tsa jngu xuta xi tjinre je kui, bi 'biq. Tu kui sani xi 'biq, nga an xi ka'iqñ tsakaiñu, tunga nganda'e je matsejen nganinä.

26 'Ba nchjabiу kitsu nganire:

—¿Jó katsikori? ¿Jótsa'en kakjex'angi tuxkuin?

27 'Ba kui kitsingojo:

—Je ye'e_nuu nijmi, tunga bi tebatesinnuu. ¿Ánñu mejénninu nga 'ba xin ngani_nuu? ¿A mejénnú kuon xutare xutabiu ngayeje?

28 'Ba nchjabiу jatiko 'ba kitsure:

—Ji xi xutare xutabiu kuáin. Tunga jin xutare Moisés kuáin. **29** 'Ya=ní nga Moisés kinchja en xi Na'enchana kitsuyare, tunga bi 'yee ñá=jendibani xutabiu.

30 'Ba xutabiu kitsingojo:

—Ngu, tu 'ba= manä nga bi 'yo ñá jendibani xutabiu, tunga kiskje'ingi tuxkuaqñ an. **31** 'Yaña nga Na'enchana bi basen ñojonre xuta xi tjinre je. Tu kui sani xi bekun 'ba tsa'en mé= xi mejénre Na'enchana, kui= xi basen ñojonre. **32** Nisañajanni nu'yare tsa tjin xi kjex'angi tuxkun xuta xi ka 'ndani nga kitsin. **33** Tsa bi Na'enchana kitsikasen xutabiu, tumé kuan sa'en.

34 'Ba nchjabiу kitsure:

—Ji= xi ngajinre je kitsin. ¿A ji kuakuyanii?

'Ba ts'axje ni'ya sinagoga.

35 'Ba 'batsa'en Jesús kjint'e nga kji'naxje xutabiu, 'ba kionga kisatejin ngani 'bi kitsure:

—¿A makjainri jí ngat'are Ki'ndire Xuta xi'iun?

36 'Ba xutabiu kitsingojoore:

—Na'en, ¿'yá= niñu, tuxi kuakjainnina ngat'are?

37 'Ba Jesús kitsure:

—Je= kji'ye. Kui= ña an xi techuba nijmikue.

38 'Ba 'batsa'en xutabiu tsakasenkunch'int'are Jesús 'ba kitsure:

—Makjainna, Na'en.

39 'Ba 'batsa'en Jesús kitsu:

—An ja'e=ñá ngasun'ndebi tuxi kuanni kjua, 'ba tuxi kuatsejennire xi ka 'ba nga kuaka xi matsejenre.

40 'Ba yak'a xuta fariseo xi inyako Jesús kjint'e enbi 'ba tsiningiyare:

—¿A ko jin xi kai?

41 'Ba Jesús kitsingojoore:

—Tsa jun xi ko, bi s'enu je. Tunga jun te'minuu nga matsejennu. Kui= kjuañu tjinninu je.

10

Jesús bakuya jngu kjuakusun ngat'a tse'e xi tsikuenda chutsanga

1 'Ba Jesús kitsure:

—Kjuakixi= xi texin_nuu. Tu'yañu xi bi xuntjare nch'are chutsango kjua'as'en 'ba tusa xin kjua'as'enntjai, kui= xi chacheje xi mejénre kueko chutsango. **2** Tunga xi fa'as'en ña tijña xuntjo, kui xi tsikuenda chutsango. **3** Kui xi basen'nda xuntjare nch'o kje'ire kionga be xi tsikuenda chutsanga. 'Ba chutsangare nt'e jndare, 'ba nga jngu

jngu chutsangare ja'enre nchjanire 'ba 'betjuko ngandetsin nch'o. ⁴ 'Ba kionga je 'betjuko ngatsi'i chutsangare, 'ba 'batsa'en fititjunre, 'ba chutsango fitjenngi ngat'a be= jndare. ⁵ Tunga bi fitjenngi xuta xi bi bexkun. Tusa mangare, ngat'a bi be jndare xutabiu ⁶ –kitsu Jesús nga yakuya kjuakusunbi, tunga bi kuankjinre xuta jó tsunire.

⁷ 'Ba 'batsa'en 'ba kitsu ngani Jesús:

–Kjuakixi= xi texin_nuu. An= ñaq xuntja ña fa'as'en chutsango. ⁸ Ngatsi'i xi tjun ja'e nga ko mare an, kui= xi chacheje 'ba xi mejénre kueko chutsango. Tunga chutsango bi kjint'e jndare. ⁹ An= ñaq xi xuntjo. Xi ngat'anq kjua'as'en, kui= xi k'uangi. 'Ba xutabiu jo=ni chutsanga xi fa'as'en 'ba 'betju ngaya nch'o 'ba sakure ngijñña xi kjine.

¹⁰ 'Chachojo fa'e tuxi fikoni 'ba tsik'en 'ba tsikje chutsango. Tunga an ja'e=ñaq tuxi s'eni kjuabenichun 'ba tuxi 'nu tse s'eni. ¹¹ An= ñaq xi nda tsikuenda chutsanga. 'Ba xi nda tsikuenda chutsanga, kui= xi tsja yojore ngat'are chutsangare. ¹² Tunga xuta xi tu chu'nda ma, xi bi kui tse'e xo 'ba xi bi kui tse'e chutsango, kui= xi tsik'endu suba chutsango 'ba manga kionga be nga ndiba tjiundsejen. 'Ba tjiundsejen kjine chutsango 'ba tsitsojosun. ¹³ 'Ba 'batsa'en manga xuto ngat'a tu chu'nda ma 'ba bi kuendare chutsango.

¹⁴ 'An= ñaq xi nda tsikuenda chutsanga. 'Ba 'be=ñaq xi tsa'an 'ba 'ba nde kui bena, ¹⁵ jotsa'en benaq Na'enchana an 'ba jotsa'en 'biaq an kui. 'Ba tsjanaq yojonaq ngat'are chutsango. ¹⁶ 'Ba inya ngisanaq kja'e chutsanga xi bi nch'abi inya. 'Ba=nde tjinnere nga kjua'ekuaq kui ngayeje, 'ba

kjuint'e jndana, 'ba tu jngu stin sani kuan 'ba jngu sani kuan xi sikuenda.

¹⁷ 'Kui= kjuañu tsimejénnina Na'enchana an, ngat'a tsjana yojonä nga kueya, tuxi kjua'aya nganina. ¹⁸ Tu'yá kuan sik'enna. Tusa tsja tajngua yojonä nga kueya. Tjin=nä kjua'ñu nga kjua'aya nganina ngajinre mik'en. 'Ba=tsa'en 'exanä Na'enna — kitsu Jesús.

¹⁹ 'Ba kionga xuta judío kjint'e enbi, nde tsak-janya ngani. ²⁰ Nkjin xuta kitsu:

—Isennixtjin xi bi nda tijña ngajinre xutabiu 'ba ska=re. ¿Ánñu tebasen ñojonni_ru jun?

²¹ 'Ba tjin ngisa xi kitsu:

—Bi 'batsa'en kuinchja xi tijñajinre isennixtjin xi bi nda. ¿A kuanre isennixtjin xi bi nda skjex'angi tuxkun xuta ka?

Xuta judío bi kuakjainre ngat'are Jesús

²² Nixtjinre nch'an 'ba naxinanda Jerusalén inya'baxje s'i xuta, nga inyatsikja'etsjenya nixtjin kionga kjinitse ningu ngixkun Na'enchana. ²³ 'Ba Jesús tsu'ba ña ma ndetsinre ningu nga'nde xi Ngini'yare Salomón 'mi. ²⁴ 'Ba 'batsa'en xuta judío tsik'etsumandaire 'ba kitsure:

—Jó tjin nixtjin sisti ngisanij? Tsa kjuakixi nga ji xi Cristo, 'ba t'inkixinij nganda'e.

²⁵ 'Ba Jesús kitsingojoore:

—Je 'ba kixin_nuu, tunga bi kuakjainnu. Mé xi tetxa'añ ngat'are ja'enre Na'enna, ki=biu xi tibakutsejen ngat'anä. ²⁶ Tunga bi makjainnu, ngat'a bi chutsanganä kuon jun. ²⁷ Xi chutsanganä nt'e= jndana, 'ba 'be=ñä, 'ba ndetjenngina.

²⁸ An tsja_rä kjuabenichun xi bi fet'a 'ba niñajanni chaja. 'Ba ni'yá kjua'anä ngaya ndsaä. ²⁹ Na'enna= kitsjanä chutsango 'ba ngisa= je ngisa kui nga ko mare tu'yañu. 'Ba ni'yá kuan kjua'are chutsanga xi tjindu ngaya ntsja. ³⁰ Na'en ko an jngu ma sani.

³¹ 'Ba 'batsa'en xuta judío kiskjebe ngani ndiojo, nga mejéne sik'en. ³² 'Ba Jesús kitsure:

—Ne nkjin xa xi nda je kitsa'aan ngajinnu, xa xi kitsjanä Na'enna. ¿Ñáre ngajinre kui mejénnú k'uenuü ndiojo?

³³ 'Ba xuta judío kitsingojore:

—Bi ngat'are nga kjiñe'en xa xi nda k'ue_ri ndiojo. Tu ngat'are nga bi te'yakuin Na'enchana. Ngat'a ji tu xuta ngasun'ndebi= kuáin, tunga te'naxjeni yojori joni Na'enchana.

³⁴ 'Ba Jesús kitsure:

—'Bi= tsa'en kua'indut'a kjuatexumanu ña kitsu Na'enchana: “Kixin_nuu nga na'en kuon.”

³⁵ 'Yaña nga xi kua'indut'a enre Na'enchana bi ma miyunia, 'ba na'en kitsure Na'enchana xuta xi kika'ere enre. ³⁶ Joni an, Na'enchana 'exana 'ba kitsikasennä ngasun'ndebi. Kui kjuañu, ¿jótsa'en te'minuu jun nga bi te'bekuan Na'enchana kionga texian nga an= ñä Ki'ndire Na'enchana?

³⁷ Tsa bi tetsa'aan xa xi tse'e Na'enna, ngu bi ngatjamakjainnu ngat'a tsa'an. ³⁸ Tunga tsa tetsa'aan xare, ninga bi ngatjamakjainnu ngat'anä, tunga ngatjamakjainnu ngat'are xo, tuxi xiañu 'ba kuanjinniu nga Na'enchana tijñajinnä 'ba an tejñajin_rä kui —kitsu Jesús.

³⁹ Kui kjuañu nchjabiu kuamején nganire nga suba'ñu, tunga Jesús 'etju kio.

40 'Ba 'batsa'en echu ngani xingunda ndaje Jordán 'ba kik'ejña nga'nde ña Juan yatenda titjun xuta. **41** Nkjin xuta ja'ekun Jesús kio 'ba kitsure xinkjin:

—Nijnguú kjuakun kitsa'en Juan, tunga kjuak-ixi= ngayéje mé= xi kitsu kui ngat'are xutabi.

42 'Ba nkjin xuta kuakjainre ngat'are Jesús nga'ndebiu.

11

Jesús tsikja'aya nganire Lázaro ngajinre mik'en

1 'Ba jngu xuta xi Lázaro 'mi tji'me, xi Betania tse'e ña 'ba nde naxinandare María ko Marta xi ndichja mani. **2** Kui María xi 'estenjunre nanda xi ixi jen ndsaku Na'enna Jesús 'ba ndekuini ntsja ku kitsixijunkoni. Kui xi nts'e mani Lázaro xi tji'me. **3** 'Ba 'batsa'en ngojó yanchjinbiu kitsikasen enre Jesús 'ba kitsure:

—Na'en, xi 'ñu tjori tji'me.

4 'Ba kionga Jesús kjint'e enbiu, kitsu:

—Bi sik'enkjinre chi'in xi kunre. Tusa chi'iun kuakutsejen kjuajere Na'enchana, 'ba 'batsa'en s'ejñatsejen kjuajere Ki'ndire Na'enchana.

5 'Ba ninga Jesús 'ñu tjore Marta ko ndichja 'ba ko Lázaro, **6** tunga kionga kjint'e nga Lázaro tji'me, tusa tsik'ejña ngisa ngijó nixtjin nga'nde ña tijña.

7 'Ba jaskan jako xutare 'ba kitsure:

—Tjin ngaña nangi Judea.

8 Tunga xutare kitsure:

—Maestru, kje nda'éni nga xuta judío kuamejénre kitsik'enkoniri ndiojo. ¿Ánñu mejénniri k'uin ngani ngajaan?

9 'Ba Jesúś kitsingojore:

—¿A bi tejó hora tjinre nga jngu nixtjin? Xi nga nixtjin tsu'ba, bi satengi, ngat'a tjibe= ndi'ire ngasun'ndebi. **10** Tunga xi ngajñu tsu'ba, kui= xi satengi ngat'a tsajainre ndi'ijín.

11 Nga je 'ba kitsu Jesúś, kitsu ngisa:

—Lázaro xi amiguna ña tikijñafe=, tunga kuit-sikja'a_ra.

12 'Ba xutare kitsure:

—Na'en, tsa tikijñafe, stju nga'ñu nganire.

13 Nga 'ba kitsu Jesúś, ngat'are kjuabeyare Lázaro= kinchjani, tunga xutare kuankjin=re nga tu tikijñafe sani. **14** Kui kjuañu Jesúś ye'ekixinire njimi xutare 'ba kitsure:

—Je ka'me Lázaro. **15** 'Ba tsja manaq nga bi kio tejñaq, ngat'a ngisa= nda ngat'anu, tuxi kuakjainninu. Tunga tjichan.

16 'Ba 'batsa'en Tomás xi xuta 'ñú 'mi kitsure xuta xi yak'a:

—Tjian ko ña, tuxi kueyakoña ngayeje.

17 'Ba kionga Jesúś echu naxinanda Betania, kik'inre nga Lázaro je ñujun nixtjin tjinre nga kjijñaya tsju. **18** Betania tijña tiñare naxinanda Jerusalén, jánru kilómetro tjinre. **19** 'Ba nkjin xuta judío ja'ba je ja'ekun Marta ko María nga ja'etsjare kjua'ñu kakun ngat'are nts'e xi k'en. **20** 'Ba kionga Marta kjint'e nga Jesúś je ndibatiña, 'batsa'en 'etju nga kikja'aya ndiya, tunga María tsik'ejña ngaya ni'yo. **21** 'Ba Marta kitsure Jesúś:

—Na'en, tsa tojo nga'era teni, biru k'en nts'ia.

22 Tunga 'be=ñä ninga tsa nganda'e xja'a_ri tumeñu Na'enchana, sjaari.

23 'Ba Jesúś kitsure:

—Kjua'aya= nganire nts'é.

²⁴ 'Ba Marta kitsure:

—'Be=ñä nga kjua'aya nganire kionga kjuet'a nixtjin nga kjua'aya tsi'i nganire mik'en.

²⁵ 'Ba meni Jesús kitsure:

—An= xi tsikja'ayare mik'en 'ba an= xi tsjare kjuabenichun xuta. Xi kujakjainre ngat'anä, ninga tsa je k'en, s'e= nganire kjuabenichun. ²⁶ 'Ba ngatsi'i xi tjindukun 'ba makjainre ngat'anä, bi kueyakjin. ¿A mankjainri mé= xi texinrä?

²⁷ 'Ba Marta kitsure:

—Jun, na'en. Makjainna nga ji= xi Cristo, xi Ki'ndire Na'enchana xi tjinnere nga kjua'e ngasun'ndebi.

²⁸ Nga je 'bi kitsu, kikinchjat'axinre María xi ndichja mani 'ba kitsure:

—Maestru je ja'e 'ba tinchjari.

²⁹ 'Ba kionga María kjint'e enbi, ta'a fani tsisetjen 'ba kikun ña sejña Jesús, ³⁰ ngat'a kje fa'as'enjín Jesús ngajin naxinando. Tojo kio= sejña ña kisatejin Marta. ³¹ 'Ba kionga xuta judío xi tjinduko ngaya ni'yo nga inyatsjare kjua'ñu kakun tsabe nga María 'bajndsu 'bajndsu tsisetjen 'ba 'etju ngandetsian, kitjenngi, ngat'a kitsikja'etsjen nga kikji'nda ña tijña tsju.

³² 'Ba kionga María echu ña sejña Jesús, tsakasenkunch'int'are 'ba kitsure:

—Na'en, tsa tojo nga'era teni, biru k'en nts'ia.

³³ 'Ba kionga Jesús tsabe nga tikji'nda María 'ba nga inyakji'nda xuta judío xi tjenko, on kuánre kakun 'ba kuabare. ³⁴ 'Ba tsiningiyare:

—¿Ñá=ñu kikjajño?

'Ba xuta kitsu:

—Ndechutsejen, na'en.

³⁵ 'Ba Jesús kiski'nda. ³⁶ 'Ba xuta judío kitsure xinkjin:

—Chutsijon. ¡Á tsa'en tjo kitsa'enni!

³⁷ Tunga yak'a kitsu:

—Kui xutabi xi kiskjex'angi tuxkun jngu xuta ka,
¿a tumé kuán kitsa'enchí tuxi bi k'enni Lázaro?

³⁸ Nde 'nu on kuán nganire Jesús nga echu tsju xi
jngu ngijo. 'Ba ko jngu ndiojo tjichjakoni xuntjare.

³⁹ 'Ba Jesús kitsu:

—Chja'axiun ndiojo.

'Ba Marta, ndichja xuta xi k'en, kitsure:

—Na'en, jeru ch'o jen, ngat'a je ñujun nixtjin
tjinre nga k'en.

⁴⁰ 'Ba Jesús kitsu nganire:

—¿A bi 'ba kixinra: tsa kuakjainri, xiani kjuajere
Na'enchana?

⁴¹ 'Ba 'batsa'en ja'axin ndiojo, 'ba Jesús kiskutse-
jennk'a ngank'aa 'ba kitsu:

—Na'en, xik'uechjiri nga tebasen ñojonnaa.

⁴² 'Be=ña nga basen ñojonntsaina, tunga 'ba=
kixiang nga tu kjuanda tse'e xuta xi inya nga'e, tuxi
kuakjainnire nga ji kjinikasenna.

⁴³ 'Ba kionga je 'ba kitsu, 'batsa'en 'ñu kinchja
'ba kitsu:

—¡Lázaro, t'etji kio!

⁴⁴ 'Ba xi je k'ion 'etju 'ba ko najñu tji'ñukoni ntsja
ko ndsaku, 'ba nkjain ts'atjijunkoni kja'e najñu.
'Ba Jesús kitsure xuta xi inya kio:

—Chjundo 'ba ta'e'nde_ru ngatji.

Xutaxa foyare nga sik'en Jesús

Mt. 26:1-5; Mr. 14:1-2; Lc. 22:1-2

⁴⁵ 'Ba nkjin xuta judío xi ja'ekun María kuakjainre ngat'are Jesús, ngat'a tsabe mé= xi kitsa'en kui. ⁴⁶ Tunga tjin xi kikun xuta fariseo 'ba ye'ere njimi mé= xi kitsa'en Jesús. ⁴⁷ 'Ba 'batsa'en xi ngakure na'mi ko xuta fariseo kitsikjint'e nga kuañajan ngatsi'i xutaxo 'ba kitsure:

—¿Mé= xi si'an nde? Ngat'a je ne tse kjuakun titsa'en xutabiu. ⁴⁸ Tsa janda kua'e'nde_ra nga 'ba sa'en, ngatsi'i xuta kuakjainre ngat'a tse'e 'ba nchja xi tse'e Roma kjua'e= 'ba sikjekjua= nga'nde chikunna ko nixinandana.

⁴⁹ 'Ba jngu xi ngajinre nchjabiu xi Caifás 'mi, xi na'mi titjun kuán nubiu, kitsure:

—Tumé 'yo jun. ⁵⁰ ¿A bi mankjinnu nga ngisa=nda tjin tsa jngu xuta kueyantjaire tu kjuanda tse'e ngatsi'i xuta, tuxi 'batsa'en bi xajani naxinandana?

⁵¹ Tunga bi tu kuenda tse'e kinchja nga 'ba kitsu. Tusa kinchja enre Na'enchana joni jngu profeta. Ngat'a kui= xi na'mi titjun kuán nubiu, kionga 'ba kitsu nga Jesús xi kueyantjai tu kjuanda tse'e xuta judío. ⁵² 'Ba bi tu kjuanda tse'e xuta judío k'enntjai. Tusa 'ba nde k'en tu kjuanda tse'e ngatsi'i ki'ndire Na'enchana xi semasun, tuxi 'batsa'en kuañajanni 'ba jngu stin kyan sa. ⁵³ 'Bamani, ka'nda kui nixtjinbiu xutaxo joyare nga sik'en Jesús.

⁵⁴ 'Ba kui kjuañu Jesús bi nde nda tsak'ajme masenni ngajinre xuta judío. Tusa kiji jngu naxinanda chi xi Efraín 'mi xi tiñat'a tiñare nga'nde kixi. 'Ba kio tsek'ejñako xutare.

⁵⁵ 'Ba kionga je tifechu tiña s'i pascua xi 'baxje xuta judío, ne nkjin xuta inya'betju nangire nga inyafi naxinanda Jerusalén, tuxi sitsjeni yojo

ngixkun Na'enchana kionga kje fechujín nixtjinre s'iu. ⁵⁶ 'Ba kio tsangisjai Jesús 'ba tsiningiyare xinkjin nga tsikinya ndetsinre ningu 'ba kitsure xinkjin:

—¿Jó mixun? ¿A kjua'e= xutabiu s'iu? ¿Asa bi kjua'e?

⁵⁷ 'Ba xi ngakure na'mi ko xuta fariseo 'exa nga tsa tjin xi be ñá tijña Jesús, ngate'e nijmi, tuxi kuan subani.

12

Nanda xi ixi jen s'estenjunre Jesús

Mt. 26:6-13; Mr. 14:3-9

¹ Kionga chaja ngisa jon nixtjin nga kjuechu s'i pascua, Jesús ja'e naxinanda Betania, ña ndaba Lázaro xi kitsikja'aya nganire ngajinre mik'en.

² Kio kis'enda xi chine tu ngat'are Jesús, 'ba Marta 'eya, 'ba Lázaro 'ba nde tsek'ejñajinre xuta xi tsik'endut'ako yamixa Jesús. ³ 'Ba 'batsa'en María ja'eko je mején masen litro nanda xi ixi jen xi nardo 'mi, xi 'ñu nda 'ba xi 'ñu chji, xi 'estenjun ndsaku Jesús 'ba ndekuini ntsja ku kitsixijunkoni. 'Ba niki ts'ajnda ngaya ni'yo ko jndare nandabiu.

⁴ 'Ba 'batsa'en Judas Iscariote, jngu xi xutare Jesús xi jaskan singantsja, kitsu:

⁵ —Tsa tusa ján sientu ton denario kisateñani nanda ixi jenbi, tuxi 'batsa'en kuan kuisekonon xuta nimá tsakaiñu.

⁶ Tunga nga 'ba kitsu bi kui kjua tsa nga fa'etsjenre xuta nimá. Tu ngat'are tonbiu tit-sikja'etsjen, ngat'a kui= xi 'bejñatjo ton 'ba jngu chacheje kui xi kjebe ton xi 'bejñatjo 'ba tsitse'e.

⁷ 'Ba Jesús kitsure:

—Bi ji b'echja'nde_ri chjunbiu. Ngat'a ti'bejñatjo= nanda ixi jenbi tsakaiñu ka'nda nga s'eyanijian. ⁸ Ngat'a xuta nimá ngantsjai k'uendujinnu, tunga an bi ngantsjai kuatejñajin_nuu.

⁹ 'Ba ne nkjin xuta judío kjint'e nga Jesús tijña naxinanda Betania 'ba kikun. Tunga bi tu Jesús kikun. 'Ba=nde kiji ngat'a mejénre skue Lázaro xi kjinikja'aya nganire ngajinre mik'en. ¹⁰ 'Ba 'batsa'en xi ngakure na'mi kuañajan 'ba 'endako xinkjin nga 'ba nde sik'en Lázaro ngayeje. ¹¹ Ngat'a tu ngat'are Lázaro= ne nkjin xuta judío inyaminyat'axinre 'ba inyamakjainre ngat'are Jesús.

Jesús fa'as'en naxinanda Jerusalén

Mt. 21:1-11; Mr. 11:1-11; Lc. 19:28-40

¹² Nga kuanyujun ñu nkjin xuta kjint'e nga 'ba nde Jesús kjua'e naxinanda Jerusalén, ngat'a nkjin mani xi ja'ek'axje s'i pascua. ¹³ 'Ba 'batsa'en tsate tjiare ya xkajen 'ba 'etju nga kikja'aya ndiya 'ba kiski'ndaya nga kitsu:

—¡Ngatjanichjire Na'enchana! ¡Ngatatsichikunta'en Na'enchana kui xi ndibani ngat'are ja'enre! ¡Ngatatsichikunta'en Na'enchana xi kuatexumare xuta xi tse'e Israel!

¹⁴ 'Ba Jesús kisakure jngu chaburru 'ba tsik'ejñakjare, jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana:

¹⁵ Bi kun xuta xi tse'e naxinanda Sión, ngat'a je ndiba reynu
nga tijñasunre jngu ki'ndi burru.

¹⁶ 'Ba nga 'ba kuán, bi kuankjinre xutare kibiu. Tunga jaskan, kionga Jesús yakutsejen kjuajere,

kio= ja'etsjenre xutare nga enre Na'enchan'a
'ba=tsa'en kua'indut'a ngat'are kui 'ba nga 'ba
kitsiko xutankjiun.

¹⁷ 'Ba xuta xi inya kionga Jesús kinchjare Lázaro ngaya tsju nga kitsikja'aya nganire ngajinre mik'en, kui xi ye'e nijmi mé= xi tsabe. ¹⁸ Kui= kjuanañu 'ñu nkjin xuta 'etjuni nga kikja'aya ndiya Jesús, ngat'a kjint'e ngat'are kjuakunbiu xi kitsa'en. ¹⁹ 'Ba 'batsa'en xuta fariseo 'bi kitsure xinkjin:

—¿A te'yañu? Tumé kyan si'an. Chutsijon. Ngatsi'i xuta inyafitjenngi xutabiu.

Jesús tsuyatitjun nga kueya

²⁰ 'Ba xutankjiun tjenjinre yak'a xuta griego xi 'ba nde ja'e naxinanda Jerusalén nga ja'etsichjire Na'enchan'a ngajinre s'iu. ²¹ Kui xi ja'ekun Felipe, xuta tse'e Betsaida, nga'nde xi tijña ngajinre nangi Galilea, 'ba kitsure:

—Na'en, mejénni nga xie Jesús.

²² 'Ba 'batsa'en Felipe kike'ere nijmi Andrés, 'ba ngojó kike'e nganire nijmi Jesús. ²³ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsure:

—Je ja'e chubaq nga s'ejñatsejen kjuajere Ki'ndire Xuta xi'iun. ²⁴ Kjuakixi= xi texin_nuu. Tsa xujma trigo bi k'uantjaiya nga s'eyanijin, janda s'ejña tajngu. Tunga tsa k'uantjaiya, kio= nga sja chan xi 'ñu tse. ²⁵ Xi tjore yojore ngasun'ndebi, tusa sichaja. Tunga xi bi tjore yojore ngasun'ndebi, kui= xi tusa kjua'atjo nga k'uejñakunntsai. ²⁶ Tsa tjin xi mejénre sa'exat'ana, ngatjandetjenngina. 'Ba ña kuatejñaa, 'ba=nde kio

k'uejñā xi sa'exat'anā. 'Ba tsa tjin xi sa'exat'ana,
Na'enchana xi nk'a k'uaxje xutabiu.

²⁷ 'Ne 'ñu tjimafore kakuān nganda'e. ¿'Ba
jó xiān? ¿A xinñā: "Na'en, t'ejñat'axinnaā
kjuanimabi nganda'e"? Junjun, ngat'a tu kui xa
ja'eñā. ²⁸ Tusa takutsejen kjuajeri, Na'en —kitsu
Jesús.

'Ba kio kjinu'yare jngu jnda ngank'aa xi kitsu:

—Je yakutsijān kjuajena 'ba nde kuakutsejen
ngāñaa.

²⁹ 'Ba nga kjint'ere jndabiu xutankjiun, yak'a xi
kio inyajin kitsu:

—Jngu cho'on janeya.

'Ba yak'a kitsu:

—Jngu ankje jako.

³⁰ 'Ba Jesús kitsure:

—Bi kjuanda tsa'an nga kjinu'yare jndabiu, tu
kjuanda tsojon. ³¹ Nganda'e= nga je si'anre kjua
ngasun'ndebi, 'ba nganda'e= kjui'naxje xi tiba-
texumare ngasun'ndebi. ³² 'Ba kionga xjunit-
jennk'anā ngasun t'anangiu, sa'aān nga kjua'et'a
tsi'inā xuta xi tjin ngasun'ndio.

³³ Nga 'ba kitsu ye'e= nijmi ngat'are jótsa'en
kueya. ³⁴ 'Ba xutankjiun kitsu:

—Tunga 'ya=ni mé= xi kua'indut'a kjuatexumo,
nga Cristo k'uejñakunntsjai. ¿Jótsa'en 'ba te'minij
nga tjinnere nga chjunitjennk'a ngasun t'anangiu
Ki'ndire Xuta xi'iun? ¿'Yá= xi Ki'ndire Xuta xi'iun?

³⁵ 'Ba Jesús kitsure:

—Tu ngichuba nixtjin k'uejñajin ngisanu
ndi'u. Tetsumo yejerañu tijñajiinnu ndi'u, tuxi
bi kuajñuta'enninu. Ngat'a xi ña jñu tsu'ba bi be

ñá fi. ³⁶ Ngatjamakjainnu ngat'are ndi'u yejerañu tjin ngisanu, tuxi tse'e ndi'u k̄uanñu —kitsu Jesús, 'ba 'batsa'en 'etju 'ba tsik'ejña'more xutankjiun.

³⁷ 'Ba ninga tsa nkjin k̄uakun kitsa'en Jesús ngixkun xutabiu, tunga bi kuakjainre ngat'are kui. ³⁸ 'Ba kuán tuxi k'uetjusunni en xi kitsu xuta chinga profeta Isaías, ña 'bitsa'en kitsi'indu:

Na'en, ¿'yá= xi kuakjainre ngat'are en xi k̄jinukjuai?

¿'Yá= xi kis'ejñatsejenre kjua'ñure Na'enchana?

³⁹ Kui kjuañu bi kuán kuakjainnire xuta, ngat'a 'ba nde tsa'en kitsi'indu Isaías enre Na'enchana:

⁴⁰ Na'enchana 'echja tuxkun xutabiu 'ba kitsitaja inimare,

tuxi bi skueni,

'ba tuxi bi k̄ankjinnire,

tsa chjen sik'antjaiya inimare, 'ba an sindaaq.

⁴¹ 'Ba kitsu Isaías ngat'a tsabe= k̄uajere Jesús 'ba Ngat'are= kinchja.

⁴² 'Ba nkjin= xuta kuakjainre ngat'are Jesús ka'nda xutaxa. Tunga bi kitsikixiya, ngat'a tsakjunke= xuta fariseo 'ba bi mejénre nga kjui'naxje ngaya ni'ya sinagoga. ⁴³ 'Ba kitsa'en ngat'a ngisa= ñu kuatsja ngisare nga s'ere k̄uaje ngajinre xuta nga ko mare ngixkun Na'enchana.

⁴⁴ 'Ba 'ñu kinchja Jesús nga kitsu:

—Xi makjainre ngat'anq, bi tu ngat'a tsa'an makjainre. 'Ba=nde makjainre ngat'are xi kitsikasenna. ⁴⁵ 'Ba xi ko xkun beninq, 'ba=nde be xi kitsikasenna. ⁴⁶ An= ña ndi'i xi ja'etsitsejenre xuta ngasun'ndebi, tuxi ngatsi'i xi k̄uakjainre ngat'anq bi k'uenduni ña jñu. ⁴⁷ 'Ba tsa tjin xi k̄juint'e

en xi tenchja_a tunga bi sik'etjusun, bi an xi skanineje_{ra} xutabiu. Ngat'a bi ja'ekanineje_{ra} xuta ngasun'ndebi. Tusa ja'etsik'angia. ⁴⁸ Tunga xi k'uejñat'axinna_a 'ba bi sik'etjusun en xi tenchja_a, tjin= xi sa'enre kjua xutabiu. En xi tenchja_a=, kui= xi sa'enre kjua xutabiu kionga kjuet'a nixtjin. ⁴⁹ Ngat'a bi tu kuenda tsa'an tenchja_a. Tusa Na'en xi kitsikasenn_a, kui= xi 'exan_a mé= xi tjinnere nga xi_an 'ba kuakuya_a. ⁵⁰ 'Ba 'be=ña nga kjuatexumare, kui= xi sjare kjuabenichun xi bi fet'a xuta. 'Bamani, jotsa'en kitsun_a Na'enchana, 'ba=tsa'en tenchja_a.

13

Jesús banejun ndsaku xutare

¹ 'Ba je mején nixtjinre s'i pascua 'ba Jesús be= nga je tifechu ch_ub_a nga k'uetujin ngasun'ndebi nga kuaje ngani ña tijña Na'enchana. Kitsimejénntsai xuta xi kuakjainre ngat'a tse'e xi tjindu ngasun'ndebi, 'ba niki 'ñu= kitsimején.

² 'Ba Jesús tsakjen jñuko xutare, 'ba chanayiu ja'ba je kitsjare kjuafa'etsjen Judas Iscariote ki'ndire Simón nga kui xi singantsja Jesús. ³ 'Ba Jesús be= nga Na'enchana kitsingantsja ngaya ntsja ngayéje xi tjin, 'ba be= nga jendibani ña tijña Na'enchana 'ba nga kio kuaje ngani. ⁴ 'Bamani, kionga inyakjen, Jesús tsisetjent'a yamixo 'ba ts'axje najñu nduju xi yaja 'ba kiskjebe jngu toalla 'ba 'ekja ndayare. ⁵ 'Ba kio 'eya nanda ngaya jngu nisu 'ba 'etuts'inre nga yanejun ndsaku xutare 'ba ko toalla xi 'ekja ndayare kitsixijunkoni.

6 'Ba 'batsa'en echu ña tsik'ejña Simón Pedro. 'Ba Pedro kitsure:

—Na'en, ¿a kuanejun=ni ndsakuä?

7 'Ba Jesús kitsingojo:

—Nganda'e bi 'ye mé= xi tetsa'aän, tunga jaskan kuankjinri.

8 'Ba Pedro kitsu nganire:

—Niñajanni sja'ndiaä nga ji kuanejin ndsakuä.

'Ba Jesús kitsingojo nganire:

—Tsa bi kuanejaän ndsakui, bi nde s'eniri nga'nde ngajinre xuta xi tsa'an.

9 'Ba Simón Pedro kitsure:

—Na'en, bi tu ndsakuä banejin, tusa ko ndsaaä 'ba ko nindakuä ngayeje.

10 'Ba Jesús kitsure:

—Xi je kamindu tu ndsaku sani machjen nga kjuejun, ngat'a tsje ngayéje. 'Ba jun je tsjio, tunga bi ngatsi'u.

11 Ngat'a be= 'yá= xi singantsja, kui= kjuañu 'ba kitsuni: "Bi tsjio ngatsi'u."

12 'Ba kionga je kuánre nga yanejun ndsaku xutare, tsakaja ngani najñu ndujure 'ba tsik'ejñat'a ngani yamixo 'ba kitsu:

—¿A mankjinnu mé= xi kitsiko_nuu? **13** Jun maestru ko na'en 'minuu. 'Ba kjuakixi= xi mixun, ngat'a kui= ña. **14** 'Bamani, tsa an xi je yanejun_nuu ndsakú nga an xi maestruru ko na'ennu, kui= kjuañu tjinnenire nga kuanejunñu ndsaku xingiu ngayeje. **15** Je 'ejña kusun_nuu, tuxi 'ba si'anñu jo kitsiko_nuu. **16** Kjuakixi= xi texin_nuu. Nijnguu chu'nda ngisa je ngisa nga ko mare naire. 'Ba jngu xuta xi kis'exare bi ngisa je ngisa nga ko

mare xi 'exare. ¹⁷ Je 'yo kibi. Kjuanda tsojon tsa sik'etjusun.

¹⁸ 'Bi ngat'are ngatsi'u nga 'ba texian. 'Be=ñā 'yá xi kiskja'ajian. Tunga tuxi k'uetjusunnini enre Na'enchanā ña 'batsa'en kua'indut'a: "Xi kjenkonā, kui= xi je kuán xuta xi kuastikena." ¹⁹ Je tjen 'ba texin_nuu yejerañu nga kje 'ba majín, tuxi kionga 'ba kuan kuakjainnu nga an xi tejñaā. ²⁰ Kjuakixi= xi texin_nuu. Xi skjebetjo xuta xi tsikasiān, kui= xi skjebetjona an. 'Ba xi skjebetjona, kui= xi skjebetjo xi kitsikasenna.

Jesús tsu nga Judas singantsja

Mt. 26:20-25; Mr. 14:17-21; Lc. 22:21-23

²¹ Kionga Jesús je 'ba kitsu, 'ñu ku afore kakun 'ba kitsu nga kitsikixiya:

—Kjuakixi= xi texin_nuu. Jngu ñu jun xi singantsjana.

²² 'Ba 'batsa'en nga jngu jngu xutare kiskutsejen'a xinkjin, ngat'a bi be 'yá= xi titsure Jesús.

²³ 'Ba kio tijñat'a tiñare Jesús xutare xi 'ñu tjore, nga ñatjen tikjent'ako yamixo. ²⁴ Kui kjuañu Simón Pedro 'ekunire nga kui skuiningiyare Jesús 'yá= xi titsure. ²⁵ 'Ba 'batsa'en xutare 'ñu kitsitiñat'a ngisare Jesús 'ba kitsure:

—¿'Yá= niñu, na'en?

²⁶ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Sika'nyichä niñuxtila 'ba kui xi sja_rä, kui.

'Ba 'batsa'en kitsika'nyi niñuxtilo 'ba kitsjare Judas Iscariote, ki'ndire Simón. ²⁷ 'Ba kionga Judas kika'ere niñuxtilo, ja'as'enjinre chanayiu. 'Ba Jesús kitsure Judas:

—Kitsa ti'en mé= xi si'en.

28 Tunga njnguú xi tjindut'a yamixo kuankjinre áñnu 'ba kitsunire. **29** Tjin= xi kitsikja'etsjen nga Jesúس kitsure Judas nga tjinnere kuatse mé= xi machjen s'iu asa sjare ton xuta njma, ngat'a Judas 'bejñatjo ton. **30** 'Ba kionga kika'ere niñuxtilo Judas, ta'a fani 'etju ngandetsian. 'Ba kui chubabiu je jñu ya'a.

Jesús tsu nga Pedro k'ue'mota'en

Mt. 26:31-35; Mr. 14:27-31; Lc. 22:31-34

31 'Ba kionga je kiji Judas, Jesúس kitsu:
 —Nganda'e xiare kjuajere Ki'ndire Xuta xi'iun, 'ba=nde xiare kjuajere Na'enchana ngat'are Ki'ndiu. **32** Tsa 'yare kjuajere Na'enchana ngat'are Ki'ndiu, 'ba=nde tsa'en Na'enchana kuakutsejen kjuajere Ki'ndiu, 'ba je 'ba sa'en xati. **33** Jun ki'ndina, tojo kuatejñajin ngichi_nuu. kuijnyisjainuu, tunga ña kjuiq bi kuan kjuechu. 'Ba nde texin_nuu nganda'e jo kixin_ra xuta judío. **34** Jngu kjuatexuma xatse sja_nuu: timijón xingiu. Jotsa'en tsimején_nuu jun, 'ba=nde tsa'en timijon xingiu ngayeje. **35** 'Ba 'ba=tsa'en skue ngatsi'i xuta nga jun= ñu xi xutana, tsa simejénkaño xingiu.

36 'Ba Simón Pedro kitsure:
 —¿Ñá=ñu k'uin, na'en?
 'Ba Jesúś kitsingojore:
 —Bi kuan sjennginaq nganda'e ña kjuiq, tunga jaskan sjennginaa.

37 'Ba Pedro kitsu ngani:
 —Na'en, ¿ánñu bi kuan sjennginira nganda'e nde? Tjijngu kakuqan nga kueyantjaira.
38 'Ba Jesúś kitsingojore:

—¿A tijngu kakuin nga kueyantjainaq? Kjuakixi= xi texinraq. Je ján ndiya kike'mota'ennaq kionga kje kji'ndajín chaxicho.

14

Jesús tsu nga kuekun ngani Na'enchanan

¹Jesús kitsu:

—Bi on ngatjamare kakún. Ngatjamakjainnu ngat'are Na'enchanan 'ba 'ba nde ngatjamakjainnu ngat'anq. ²Ndaba Na'ennaq ne nkjin nga'nde ña ma betsuba tjin. Tsa bira tjin, biru kixin_nuu nga kjuik'enda_nuu nga'nde. ³'Ba tsa kjuik'enda_nuu nga'nde, 'ba=tsa'en kjua'ekja'a ngani_nuu, tuxi 'ba nde kio kuetsubañu ña kuatejñaq. ⁴'Ba 'yañu ndiya xi fi ña kjuia.

⁵'Ba Tomás kitsuse:

—Na'en, bi 'yee ñá= te'mi. ¿Jótsa'en xianí ndiyo?

⁶'Ba Jesús kitsure:

—An= ñá ndiyo 'ba an= ñá kjuakixiu ko kjuabenichun. Ni'yá ma fechu ña tijña Na'enchanan tsa bi ngat'ana. ⁷Tsa 'yaxkunnuu, 'ba=nde xiaxkun Na'ennaq. 'Ba 'nda nganda'e je 'yaxkun, 'ba je kichutsejen'o.

⁸'Ba Felipe kitsure:

—Na'en, takunii Na'enchanan 'ba tu kuanini kibiu.

⁹'Ba Jesús kitsure:

—Je nda'e tejñajin_nuu 'ba tojo kje 'yaxkunjínnaq, Felipe. Xi tjibenaq, 'ba=nde tjibe Na'enchanan. ¿Ánñu 'ba te'mininaq: “Takunii Na'enchanan”? ¹⁰¿A bi makjainri nga an tejñajin_ra Na'enchanan 'ba Na'enchanan tijñajinnaq? En xi texin_nuu bi kuenda tsa'an tenchjaq. Tusa

Na'en xi tijñajinntsjaina, kui= xi titsa'en xa xi tse'e. ¹¹ Ngatjamakjainnu nga an tejñajin_ra Na'enchana 'ba nga kui tijñajinna. 'Ba tsa tsajain, nisi tu ngat'are xa xi tetsa'aan ngatjamakjainnu.

¹² 'Kjuakixi= xi texin_nuu. Xi kuakjainre ngat'anq, ndekui xa sa'enni joni xi tetsa'aan. 'Ba ngisa= ya'e ngisa xa xi sa'en xutabiu, ngat'a an tefi=ñä ña tijña Na'enchana. ¹³ 'Ba ngayéje xi xjo'o ngat'are ja'enna sja_nuu, tuxi s'ejñatsejenni kjuajere Na'enchana ngat'are Ki'ndiu. ¹⁴ Tsa tjin xi xjo'o ngat'are ja'enna, sja_nuu.

*Jesús tsu nga sikasen Isennixtjintsjere
Na'enchana*

¹⁵ 'Tsa nimejénnuu an, tik'etjusun kjuatexumaná. ¹⁶ 'Ba an skui'a_ra Na'enchana, 'ba kui sjanu ngijngu xi 'ba nde kuasekonu 'ba xi k'uejñajinntsjainu ngatsi'u. ¹⁷ Kui= xi Isennixtjintsjere Na'enchana xi kuakutsejen mé= xi kjuakixi. Xuta ngasun'ndebi bi kuan sakure, ngat'a bi be 'ba bi bexkun 'yá= ni kui. Tunga jun, je 'yaxkun 'yá= ni kui, ngat'a kui= xi tijñajinnu ngatsi'u 'ba jaskan k'uejñajinnu nga jngu jngu.

¹⁸ 'Bi sik'endu suba_nuu, kjua'ekun ngani_nuu. ¹⁹ 'Ba tu ngingutjun= ngisa tu je bi nde skuenina xuta ngasun'ndebi, tunga jun xianuu. Ngat'a tejñakunñä, kui kjuañu 'ba nde kuetsubakunñu. ²⁰ Kui nixtjinbiu xio nga an tejñajin_ra Na'enna 'ba jun tetsubajinnuu 'ba an tejñajin_nuu. ²¹ Xi kjua'atjo kjuatexumanä 'ba sik'etjusun, kui= xi tsimejénnä. 'Ba xi tsimejénnä, Na'enna 'ba=nde simején 'ba 'ba=nde simijían an 'ba kuakutsejen_ra yojona.

22 'Ba 'batsa'en Judas (xi bi Judas Iscariote) kitsure:

—Na'en, ¿jótsa'en nga tu jin kuakutsejennij yojori 'ba bi xuta ngasun'ndio?

23 'Ba Jesús kitsingojore:

—Tsa tjin xi tsimejénnq, sik'etjusun= ennaq. 'Ba Na'ennaq simején= xutabiu, 'ba Na'ennaq ko an kjua'echun=nj 'ba kuetsubako=nj. **24** Tunga xi bi tsimejénnq, bi sik'etjusun ennaq. 'Ba en xi tenu'yo, bi tsa'an. Tse'e= Na'en xi kitsikasennaq.

25 'Texin_nuuq kibi yejerañu tejñajin ngisa_nuuq.

26 Tunga xi kuasekonu, Isennixtjintsjere Na'enchana xi kui sikasen ngat'are ja'ennaq, kui xi kuakuya yejenu 'ba sikja'etsjen yejenu xi texin_nuuq.

27 'Te'bejña_nuuq kjuaxiu. Kjuaxiunaq tetsja_nuuq. Bi 'batsa'en tsjaq an jotsa'en tsja xuta ngasun'ndebi. Bi on ngatjamare kakún 'ba bi kun. **28** Je kjinu'yo nga 'ba kixin_nuuq nga kjuiq 'ba nga kjua'ekun ngani_nuuq. Tsa kjuakixi nga nimejénnuq an, 'ba=nde tsja s'enu nga kjuiq ña tijña Na'enchana, ngat'a ngisa= 'ñu je ngisa Na'enchana nga ko mare an. **29** 'Ba nganda'e je tjen 'ba texin_nuuq yejerañu kje 'ba majín, tuxi kuakjainninu kionga 'ba kuan.

30 'Bi nde tsé kjuakoni_nuuq, ngat'a je ndiba xi batexumare ngasun'ndebi. Kui bi tjinre kjua'ñu tuxi kuatexumaninaq, **31** tunga tjinne=re nga 'ba kuan, tuxi skueni xuta ngasun'ndebi nga tsim-ijían Na'enchana 'ba nga tetsik'etjusaq jotsa'en kitsunaq. Tisetjion 'ba tjian.

15

Jesús 'bejña kjuakusun ngat'a tse'e na'ñu uva ko tjiare

¹ 'An= ñaq tut's'in na'ñu uva xi kjuakixi, 'ba Na'ennaq= xuta xi tsikuenda. ² 'Ba ngayéje tjia xi tjinnä xi bi tsja tu, kui= xi batet'aa. 'Ba ngayéje tjia xi tsja tu, kui xi tsichunre 'ba tsitsje, tuxi ngisa sja ngisani tu. ³ 'Ba je tsjio jun ngat'are en xi texin_nuu. ⁴ Tetsubajinntsjainuu, 'ba an kuatejñajinntsjai_nuu. Jngu tjia bi ma tsja tajngu tu tsa tsajainre tut's'in. 'Ba 'ba nde tsa'en jun bi kuo'o tu tsa bi kuetsubajinntsjainuu.

⁵ 'An= ñaq tut's'in na'ñu uva, 'ba jun= ñu tjiare. Xi tijñajinntsjainä 'ba tejñajinntsjai_rä, kui= xi 'ñu tsja tu. Ngat'a tsa tsajainnuu an, tumé kuan si'on. ⁶ Xi bi k'uejñajinntsjainä, kui= xi xanikja'a 'ba xi joni tjia xi tit'are na'ñu uva. 'Ba s'enduku 'ba sikja'ajin ngajin ndi'u nga kueti.

⁷ 'Tunga tsa kuetsubajinntsjainuu 'ba tsa ennaq k'uejñajinntsjainu, chjo'o tume xi mejénnú 'ba kua'e=nu. ⁸ Ki=bi xi kuakutsejen kjuajere Na'ennaq, tsa 'ñu kuo'o tu 'ba 'ba=tsa'en kyon xutana. ⁹ Jotsa'en tsimejénna an Na'enchana, 'ba=nđe tsa'en tsimején_nuu jun. Tetsubajinntsjo kjuanimejenna. ¹⁰ Tsa sik'etjusun kjuatexumana, kuetsubajinntsjaiñu kjuanimejenna, jotsa'en tetsik'etjusaqñ kjuatexumare Na'ennaq 'ba tejñajinntsjaq kjuanimejenre.

¹¹ "Ba texin_nuu, tuxi s'ejñajinniu kjuatsjanä 'ba 'ba=tsa'en kujangukjin kjuatsjanu. ¹² Kui=bi xi kjuatexumanä: Ngatimejénkaño xingiu jotsa'en tsimején_nuu jun. ¹³ Tsajain kjuanimejen xi

ngisa je ngisa nga ko mare kibi, tsa tjin xi kueyantjai amigure. ¹⁴ 'Ba jun= ñu amiguna_q tsa sik'etjusun kjuatexuma xi tetsja_nuu. ¹⁵ Bi nde chu'nda xinni_nuu, ngat'a chu'nda bi be mé= xi tsa'en naire. Tunga amiguna_q= texin_nuu, ngat'a te'bejñatsejen_nuu ngayéje xi kitsuna_q Na'enna_q. ¹⁶ Bi jun kichja'ajinnuu. Tusa an ja'ajin_nuu 'ba kitsja xa_nuu nga kuangiuñ 'ba kuo'o tu, 'ba 'ñu tsé xukjuare tunu. 'Ba 'batsa'en Na'enchana sjanu tumeñu xi xja'a_ru ngat'are ja'enna_q. ¹⁷ 'Bi= tsa'en tebatexuma_nuu: Timejénkaño xingiu.

Jesús tsu nga kuasticha xutare

¹⁸ 'Tsa kuastikenu xuta ngasun'ndebi, tikja'etsjion nga an tjun kuastikena. ¹⁹ Tsa tse'e_ru ngasun'ndebi, simejénnu xuta ngasun'ndebi jotsa'en tsimején xinkjin. Tunga bi tse'e ngasun'ndio kuon, ngat'a an ja'ajin_nuu ngajinre xuta ngasun'ndebi. Kui= kjuañu mastikeninu. ²⁰ T'ejinkakún en xi kixin_nuu, nga jngu chu'nda bi ngisa je ngisa nga ko mare naire. Tsa kitsjenngikena_q xuta ngasun'ndebi, 'ba=nde jun sjenngikenu. 'Ba tsa kitsik'etjusun enna_q, 'ba=nde sik'etjusun ennu. ²¹ 'Ba 'ba= sikonu xuta ngasun'ndebi ngat'a xutana_q= kuon 'ba ngat'a bi be 'yá= xi kitsikasenna.

²² 'Tsa bi ja'ekjaku_q xutabiu, bi s'ere je. Tunga nganda'e bi nde tjinni jótsa'en kuaseko yojore ngat'are je xi inyatsa'en. ²³ Xi mastikena, 'ba=nde mastike Na'enna_q. ²⁴ Kitsa'aq ngajinre xutabiu xa xi kje ña'anjín. Tsa bi 'ba kitsa'aq, bi s'ere je. Tunga je tsabe 'ba kuastikenj Na'enna_q ko an. ²⁵ 'Ba

kuán tuxi k'uetjusunni mé= xi kua'indut'a kjuatex-umare xutabiu, ña 'bi tsu: "Kuastikenä ninga nimé kitsa'aqñ xi kjen ndiya nga k̄uastikena."

26 'Tunga kjua'e= xi kuasekonu, xi sikasen_nuu ngat'a tse'e Na'enchana. Kui xi Isennixtjintsjere Na'enchana xi kuakutsejen mé= xi kjuakixi 'ba xi ndibanire Na'enchana. Kui= xi sikixiya ngat'ana. **27** 'Ba 'ba=nde jun sikixiyo ngat'ana, ngat'a tetsub-akonuu 'ndani nga tut'sinre.

16

1 'Texinya_nuu kibi, tuxi bi sichajañu kjua-makjainnu ngat'ana. **2** Ngat'a kjui'naxjenu ngajinre ni'ya sinagoga. 'Ba kjua'e= nixtjin kionga tu'yañu xi sik'ennu sikja'etsjen nga Na'enchana inyatsa'exat'are kionga 'ba sikonu. **3** 'Ba 'ba sikonu xuta ngat'a bi benj, ninga Na'enchana ninga an. **4** Texinya_nuu kibi, tuxi kionga kjua'e nixtjinbiu, kjua'etsjen nga 'ba kixin_nuu.

*Jesús tsu mé= xi sa'en Isennixtjintsjere
Na'enchana*

'Bi kixinha_nuu kibi nga tut'sinre, ngat'a an tejñajin_nuu. **5** Tunga nganda'e tefi=ñä ña tijña xi kitsikasenna, 'ba jun bi techjaningiyauu ñá kjuiä. **6** Tusa 'ñu kjimabare inimanu ngat'a 'ba= texin_nuu. **7** Tunga kjuakixi= mé= xi texin_nuu. Ngisa= ndani ngat'a tsojon nga kjuiä. Ngat'a tsa bi kjuiä, bi kjua'e xi kuasekonu. Tunga tsa kjuiä, sikasen_nuu kui. **8** 'Ba kionga kui kjua'e, k'uejñatsejenre xuta ngasun'ndebi 'yá= xi tjinre je 'ba mé= xi kjuakixi 'ba nga Na'enchana sa'enre kjua. **9** S'ejñatsejen jere xuta, ngat'a bi makjainre

ngat'anq. ¹⁰ 'Ba s'ejñatsejen mé= xi kjuakixi, ngat'a tefi=ñq ña tijña Na'enna 'ba bi nde xianinu. ¹¹ 'Ba s'ejñatsejen nga Na'enchana sa'enre kjua, ngat'a je kitsa'enre kjua xi batexumare ngasun'ndebi.

¹² 'Tjin= ngisanaq mé= xi xin_nuu, tunga bi kuankjin yejenu nganda'e. ¹³ Tunga kionga kjua'e Isennixtjintsje xi 'bejñatsejen mé= xi kjuakixi, sjá ndiyau, tuxi xiañu ngayéje xi kjuakixi. Ngat'a bi kuenda tse'e kuinchja, tusa kuinchja mé= xi kjuint'e. 'Ba kuetsuyanu mé= xi jaskan kuan. ¹⁴ Kui kuakutsejen kjuajena, ngat'a saku=re mé= xi tsa'an 'ba kuetsuyanu. ¹⁵ Ngayéje mé= xi tjinre Na'enchana, 'ba=nde tsa'an. Kui= kjuañu 'ba texinni_nuu nga Isennixtjintsjio sakure ngayéje xi tsa'an 'ba kuetsuyanu. ¹⁶ Tu ngichuba ngisa bi nde xianinu, 'ba ngichubachi ngani xia nganinuu.

Kjuabare xutare Jesús kjuatsja kuan ngani

¹⁷ 'Ba 'batsa'en yak'a xutare tsiningiyare xinkjin:

—¿Jó tsunire xi titsu: “Tu ngichuba ngisa bi nde xianinu 'ba ngichubachi ngani xia nganinuu”? ¿'Ba jó tsunire: “Ngat'a tefi=ñq ña tijña Na'enchana”? ¹⁸ 'Ba ¿jó tsunire en xi tsu: “ngichuba ngisa”? Bi mankjingga mé= xi tifakona —kitsu.

¹⁹ 'Ba Jesús tsabe nga xutare mejénre skuiningiyare jó tsunire kibiu 'ba kitsure:

—¿A ngat'are mé= xi kixian, nga tu ngichuba ngisa bi nde xianinu 'ba ngichubachi ngani xia nganinuu, a kui= xi techuba nijmini_ru? ²⁰ Kjuakixi= xi texin_nuu. Xi'ndañu 'ba kuanbanu, tunga xuta ngasun'ndebi kjuatsja s'ere. Ninga

kuabalu, tunga kjuabalu kjuatsja kuan ngani. ²¹ Joni jngu chjun xi kue'e ki'ndi. S'ere kjuandusin, ngat'a je ja'e chubare. Tunga kionga je kitsin ki'ndiu, bi nde fa'etsjennire kjuanima xi kafa'axtiu, ngat'a tsja mare nga kitsin jngu ki'ndi ngasun'ndebei. ²² 'Ba nde tsa'en tjimandusinnu jun nganda'e ngayeje, tunga skue ngani_nuu 'ba tsja s'ę nganire inimanu. 'Ba tu'yá kuan kjua'anu kjuatsjanu.

²³ "Ba kui nixtjinbiu nimé nde xjaningiyan-inuu. Kjuakixi= xi texin_nuu. Na'enchana sjanu tumeñu xi xja'a_ru ngat'are ja'enna. ²⁴ Ka'nda nganda'e nisamé chjo'o ngat'are ja'enna. Tunga nganda'e chjo'o 'ba sákunu, tuxi kuaajngukjinni kjuatsjanu.

²⁵ Je 'ba kixin_nuu enbi ko kjuakusun, tunga kjua'e= nixtjin kionga bi nde k'uejña ngisani_nuu kjuakusun. Tusa xinyakixi kixi_nuu ngat'are Na'enchana. ²⁶ Kui nixtjinbiu xjo'o mé= xi mejénnú ngat'are ja'enna, 'ba bi machjen tsa an skui'antjai_nuu ngixkun Na'enchana. ²⁷ Ngu kui 'ba=nde tsimejénnu jun ngayeje, ngat'a nimejénnuu an 'ba makjainnu nga jendibaña ña tijña Na'enchana. ²⁸ Jendiba=ña ña tijña Na'enchana 'ba ja'aa ngasun'ndebei. Sik'ejña ngañaä ngasun'ndebei 'ba kjuikun ngañaä Na'enchana —kitsu Jesús.

²⁹ 'Ba xutare kitsu:

—Nganda'e techuko kixi kixinij 'ba bi te'bejñanij kjuakusun. ³⁰ 'Ba nganda'e tjimankjin=ní nga 'yani ngayéje xi tjin, 'ba nga bi machjen tsa tjin xi skuiningiyari. Kui= kjuañu makjainnini nga jendibai ña tijña Na'enchana.

31 'Ba Jesúus kitsingojore:

—¿A makjainnu nganda'e nde? **32** Tunga kjua'e=chuba 'ba je= ja'e chubabiu nganda'e kionga sitsojosun yojonu nga jngu jngu. 'Ba kuangiu ña jendibañu 'ba sik'ejña tajngunuu. Tunga bi tejña tajnguaq, ngat'a Na'enchana tijñakonaq. **33** Je kixin_nuu kibi, tuxi ngat'ana s'eninu kjuaxiu. Nga'e ngasun'ndebi kjuanima kuitjaxtiu, tunga ti'ñu kakúu ngat'a an je= kitsa'en_ra ngasun'ndebi.

17

Jesúus fako Na'enchana ngat'are xutare

1 Kionga je 'ba kitsu Jesúus, kiskutsejen ngank'aa 'ba kitsure Na'enchana:

—Na'en, je= ja'e chuba. Takui kjuajere Ki'ndiri, tuxi 'ba nde Ki'ndiri kuakuni kjuajeri. **2** Ngat'a kika'exari nga kuatexumare ngatsi'i xuta, tuxi s'enire kjuabenichun xi bi fet'a ngatsi'i xi ji kika'eri. **3** 'Ba nga xuta s'ere kjuabenichun xi bi fet'a, kui= nga skueri nga ji= xi Na'en jngututu xi kjuakixi 'ba nga skue Jesucristo xi ji kjinikasen.

4 'Je= yakutsijaq kjuajeri ngasun'ndebi nga kit-sijnguaq xa xi kika'enaq. **5** 'Ba nganda'e Na'en, ta'enaq ndekuini kjuaje ngixkuin, kjuaje xi ja'ba tjinnq kionga kje majín ngasun'ndebi.

6 'Xuta xi kika'enaq xi tjin ngasun'ndebi je 'ejñatsejen_ra 'yá= ni ji. Tsiji xutabiu 'ba kika'e=naq, 'ba kitsik'etjusun= enri. **7** 'Ba nganda'e be= nga ngayéje xi kika'enaq kio=ndibani ña teni. **8** Ngat'a en xi kika'enaq, kui= xi kixinya_ra xutabiu, 'ba kiskjebetjo 'ba kuankjinre

nga kjuakixi kio jendibañ_a ña teni. 'Ba makjainre nga ji kjinikasenna_a.

⁹ 'Te'bets'ara_a ngat'are kui 'ba bi ngat'are xuta ngasun'ndebi. Te'bets'ara_a ngat'are xuta xi kika'ena_a, ngat'a tsiji. ¹⁰ Ngatsi'i xi tsa'an, 'ba=nde tsiji. 'Ba xi tsiji, 'ba=nde tsa'an. 'Ba kjuajen_a tjamatsejen ngajinre xutabiu.

¹¹ 'Bi nde kuatejñ_a ngisañ_a ngasun'ndebi, tunga kui janda= k'uendu ngasun'ndebi, 'ba an kjui_a ña teni. 'Ba ji Na'en xi tsje, tikuundai xutabiu ko kjua'ñure ja'enri, ja'en xi kika'ena_a, tuxi jngu k_yanni joni ña. ¹² Kionga tsakatejñ_a ngajinre xutabiu ngasun'ndebi, kitsikuenda=ñ_a ko kjua'ñure ja'en xi kika'ena_a 'ba kiskutsejen_ra, 'ba ni'yá kichaja. Tu kui sani xi je 'batjinni nga xaja, kui= xi kichaja, tuxi k'uetjusunni mé= xi kua'indut'a enri.

¹³ Tunga nganda'e tefi=ñ_a ña teni. 'Ba texin=ñ_a kibi yejerañ_a tejñ_a ngisa_a ngasun'ndebi, tuxi kjuatsjan_a s'ejñajinkjinni inimare xutabiu. ¹⁴ An je=kixinya_ra enri, 'ba xuta ngasun'ndebi kuastike=, ngat'a bi ngasun'ndebi tse'e jotsa'en bi ngasun'ndebi tsa'an. ¹⁵ Bi temi'ar_a nga kjui'naxjejin ngasun'ndebi, tusa 'naxjet'axin_ri xi ch'okun. ¹⁶ Xutabiu bi ngasun'ndebi tse'e, jotsa'en bi ngasun'ndebi tsa'an. ¹⁷ Tik'endutsje xutabiu, tuxi kuan sa'enni xa xi tsiji. Enri kjuakixi=. ¹⁸ Jotsa'en kjinikasenna_a ngasun'ndebi, 'ba=nde tsa'en tet-sikasi_an xutabiu ngasun'ndebi. ¹⁹ 'Ba te'bejñatsjia yojon_a nga sa'a_an xa xi tsiji tu kjuanda tse'e xutabiu, tuxi ko kui 'ba nde s'endutsjeni ngajinre mé= xi kjuakixi nga sa'en xa xi tsiji.

20 'Ba bi tu ngat'are xutabiu te'bets'ara. 'Ba=nde te'bets'ara ngat'are xi kuakjainre ngat'ana kionga kjuint'e en xi kuetsu xutabiu, **21** tuxi jngu kuani ngatsi'i. Jotsa'en tenijinnaa 'ba an tejñajinra, Na'en, 'ba nde tsa'en jngu ngatjamajinna xutabiu, tuxi kuakjainnire xuta ngasun'ndebi nga ji kjinikasennaa. **22** 'Ba je= kitsja_ra kjuaje xi kika'enaa, tuxi jngu kuani jotsa'en jngu maña. **23** An tejñajin_ra 'ba ji tenijinnaa, tuxi 'ba tsa'en jngu kuankjinni, 'ba 'batsa'en xuta ngasun'ndebi skue nga ji kjinikasennaa 'ba nga nimején xutabiu jotsa'en nimejénna an.

24 'Ji Na'en, mejénna nga k'uendukonaa xuta xi kika'enaa ña kuatejña, tuxi skueni kjuajenaa, kjuaje xi kika'enaa, ngat'a kjinimején=naa kionga kje majín ngasun'ndebi. **25** Ji Na'en xi tjinri kjuakixi, xuta ngasun'ndebi bi beri. Tunga an 'beraa, 'ba xutabiu be= nga ji kjinikasennaa. **26** 'Ba je 'ejñatsejen_ra xutabiu 'yá= ni ji 'ba janda=k'uejñatsejen ngisa_ra, tuxi simejénni xi yak'a jotsa'en nimejénna 'ba tuxi an kuatejñajinni_ra.

18

Jesús ja'enduba

Mt. 26:47-58; Mr. 14:43-50, 53-54; Lc. 22:47-54

1 Kionga Jesús je 'ba kitsure Na'enchana, kiko xutare 'ba ja'axtiu xingunda xanga Cedrón, 'ba ja'as'en jngu nga'nde ña tjintje ya xi ma chine ture. **2** 'Ba Judas xi singantsja 'ba nde be nga'ndebiu, ngat'a Jesús nkjin ndiya kuañajanko xutare kio. **3** Kui kjuañu Judas ja'eko yak'ani chasoldadu ko nchja xi tsikuenda ningu xi kitsikasen xi ngakure

na'mi ko xuta fariseo xi ja'e nga ya'a ndi'i xi tsikjen
aseti ko ndi'i xi s'ekuya 'ba ko kicha. ⁴ Tunga
Jesús je be ngayéje xi kuanre 'ba kint'e nchjabiú
'ba kitsure:

—¿'Yá= xi temijnyisjo?

⁵ 'Ba nchjabiú kitsingojore:

—Jesús xi Nazaret tse'e.

'Ba Jesús kitsure:

—Kui= ñaq an.

'Ba nde kio sejñajinre nchjabiú Judas xi titsingantsja. ⁶ 'Ba kionga je 'ba kitsu Jesús: "Kui= ñaq an", nchjabiú kiji ngastun 'ba tsixu t'anangiu. ⁷ 'Ba 'batsa'en Jesús tsiningiya nganire:

—¿'Yá= xi temijnyisjo?

'Ba nchjabiú kitsu:

—Jesús xi Nazaret tse'e.

⁸ 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Je 'ba kixin_nuu nga kui= ñaq an. Tsa an xi temijnyisjainuu, ta'e'ndio nga ngatafi nchjabi.

⁹ 'Ba kuán tuxi k'uetjusunni en xi kinchja Jesús
nga jako Na'enchana, kionga 'ba kitsu: "Na'en,
xuta xi kika'enaq, ni'yá kichaja." ¹⁰ 'Ba 'batsa'en
Simón Pedro ts'axje kicha xi kjit'are 'ba tsatet'a
ñojon kixi xuta xi Malco 'mi, xi chu'ndare na'mi
titjun. ¹¹ 'Ba Jesús kitsure Pedro:

—Tjaya ngani kichari tjixuinre. Tsa Na'enchana
titsjana kjuanimabi, ¿a bi tjinnere nga kjua'axtia?

¹² 'Ba 'batsa'en chasoldadu ko xi ngakure 'ba
ko nchja xi tsikuenda ningu kitsuba Jesús 'ba
'et'a'ñu. ¹³ 'Ba ndaba Anás titjun kiko, ngat'a kui
xi na'enchi'yare Caifás xi na'mi titjun kuán nubiu.
¹⁴ 'Ba kui Caifás xi inya'a xuta judío nga ngisa= nda

tjin tsa jngu xuta kueyantjaire tu kjuanda tse'e ngatsi'i xuta.

Pedro b'e'mota'en ngat'are Jesús

Mt. 26:59-66, 69-75; Mr. 14:55-64, 66-72; Lc. 22:55-62, 66-71

¹⁵ Simón Pedro ko ngijngu xutare Jesús kitjengi. 'Ba ngat'a xutare Jesús xi ngijngu bexkun na'mi titjun kui ja'as'enko Jesús ngandetsin ndaba na'mi titjun. ¹⁶ Tunga Pedro tsakasen ngandetsian ña tijña xuntjo. Kui kjuañu xutare Jesús xi bexkun na'mi titjun 'etjuni 'ba jako na xi titsikuenda xuntjo 'ba kitsikja'as'en Pedro. ¹⁷ 'Ba 'batsa'en na xi titsikuenda xuntjo tsiningiyare Pedro:

—¿A bi ko ji xi 'ba nde xutare chingabiu kuáin?

'Ba Pedro kitsu:

—Bi an.

¹⁸ 'Ba nch'an kuán kui nixtjinbiu. Kui kjuañu chu'nda ko nchja xi tsikuenda ningu inyatsi'isunire yojore t'a ndi'i xi 'etse, 'ba Pedro 'ba nde s'ejñajinre nga titsi'isure yojore.

¹⁹ 'Ba na'mi titjun tsiningiyare Jesús ngat'are xutare 'ba ngat'are mé= xi bakuya. ²⁰ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Kinchjatsejen=ñaq ngixkun ngatsi'i xuta ngasun'ndio. Ngantsjai yakuya ni'ya sinagoga ko ndetsinre ningu, ña mañajan ngatsi'i xuta judío. 'Ba nimé kinchja'maq. ²¹ ¿Ánñu an techjaningiyanaaq? Chjaningiya_ri xuta xi kjint'e mé= xi kinchjaq. Kui xi be= mé= xi kinchjaq.

²² Kionga je 'ba kitsu Jesús jngu xuta xi tsikuenda ningu tso'ot'are 'ba kitsure:

—¿Ánñu 'batsa'en teningojoni_ri na'mi titjun?

23 'Ba Jesúus kitsingojoore:

—Tsa ch'o kixiān, 'ba t'innaq ñáre en ch'otsu xi kinchjaq. Tunga tsa 'batjin mé= xi kixiān, ¿ánñu michut'aninaq?

24 'Ba 'batsa'en Anás tji'ñure Jesúus nga kit-sikasenre Caifás xi na'mi titjun.

25 Yejerañu Simón Pedro tsakasen ngisa nga titsi'isure yojore t'a ndil'u. 'Ba 'batsa'en kich-janingiya nganire:

—¿A bi ko ji xi 'ba nde jngu xutare xutabiu kuáiñ?

'Ba Pedro 'e'mota'en yojore 'ba kitsu:

—Bi an.

26 'Ba jngu chu'ndare na'mi titjun xi xinkjin mani xuta xi Pedro tsatet'a ñojon 'ba nde tsiningiyare:

—¿A bi ko ji tesenkue xutabiu nga tsa'bera ngajaan, ña tjintje ya?

27 Tunga Pedro 'e'mota'en ngani. 'Ba ndekuini chubabiu kiski'nda jngu chaxicha.

Jesúus ña'anre kjua ngixkun Pilato

Mt. 27:1-2, 11-31; Mr. 15:1-20; Lc. 23:1-5, 13-25

28 'Ba 'batsa'en nchjabiu 'etjuko Jesúus ndaba Caifás nga kiko ni'ya pretorio, ndaba ña tsa'en kjua xuta titjun Roma. 'Ba je tjis'e isen. 'Ba nchjabiu bi ja'as'en ni'ya pretorio, ngat'a tsa kjua'as'en jngu ni'ya xi bi tse'e xuta judío, tsu nga bi nde tsjeni ngixkun Na'enchaná 'ba bi nde ma kjineni xichine s'i pascua. **29** Kui kjuañu Pilato 'etjuni ngandetsian nga ja'ekjako 'ba kitsure:

—¿Mé= kjua tefangiñu xutabi?

30 'Ba nchjabiu kitsingojoore:

—Tsa bi xuta ch'okun kibi, bi ji singatsjari.

31 'Ba kio Pilato kitsure:

—Tusa tangiko 'ba ti'an_ru kjua jotsa'en tijña kjuatexumanu.

'Ba xuta judío kitsu:

—Bi tixa'ndenj tsa sik'en xuta.

³² 'Ba 'batsa'en 'etjusun en xi kinchja Jesús nga kitsuyatitjun jotsa'en kueya. ³³ 'Ba 'batsa'en Pilato ja'as'en ngani ni'ya pretorio 'ba kinchjare Jesús 'ba kitsure:

—¿A ji= ni reyre xuta judío?

³⁴ 'Ba Jesús kitsingojore:

—¿A kjuafa'etsjenri ndibaniire nga techjaningiyanaa? ¿Asa tu kui= kjua nga tjin xi ye'eri njimi ngat'ana?

³⁵ 'Ba Pilato kitsingojore:

—¿A xuta judío kuáan an? Naxinandari ko xi ngakure na'mi kitsingantsjari ngat'ana. ¿Mé= xi kjiñe'en?

³⁶ 'Ba Jesús kitsingojo nganire:

—Bi nga'e ngasun'ndebi ña batexumaña. Tsa ngasun'ndebi ña batexumaña, ¿a bi sikjanntjaina xuta xi inyatsa'exat'ana, tuxi bi kuangantsjaña ngat'are xuta judío? Tunga bi nga'e ña batexumaña.

³⁷ 'Ba 'batsa'en Pilato kitsure:

—¿A rey= ni tsu'ba?

'Ba Jesús kitsingojore:

—Ji xi 'ba tesji nga rey= ña an. Kui= kjua kitsinña 'ba kui= kjua ja'eñña ngasun'ndebi, tuxi xinyakixiñña ngat'are mé= xi kjuakixi. 'Ba ngatsi'i xi tsimején kjuakixi nt'e=nä.

³⁸ 'Ba Pilato kitsu nganire:

—¿Mé= xi kjuakixi?

'Ba kionga je 'ba kitsu, 'etju nga kikjako ngani xuta judío 'ba kitsure:

—Tumé je tisakunä ngat'are xutabiu. ³⁹ Tunga jun je 'batsa'en nganu, nga tsindaq jngu xuta nduya xi chjo'o nga s'i pascua. ¿A mejénnú nga sindaq reyre xuta judío?

⁴⁰ 'Ba 'batsa'en nchjabiu kiski'ndaya:

—¡Bi kui xutabiu! ¡Tüsá Barrabás!
'Ba Barrabás, jngu chacheje kui.

19

¹ 'Ba 'batsa'en Pilato 'exa nga s'ere Jesús. ² 'Ba chasoldadu kitsinda jngu corona na'ya 'ba 'esun nindaku, 'ba kitsikaja jngu najñu nduju kuán joni xi baja rey. ³ 'Ba 'batsa'en inyatsitiñat'are 'ba inyatsure:

—¡Te'ndari, reyre xuta judío!
'Ba inyamo'ot'a tsare.

⁴ 'Ba 'batsa'en Pilato 'etju ngani ngandetsian 'ba kitsure nchjabiu:

—Nga'e k'uaxje_nuu xutabiu, tuxi xiañu nga tumé je tisakunä ngat'are kui.

⁵ 'Ba 'batsa'en Jesús 'etju ngandetsian nga tji'sunre corona xi na'ya 'ba yaja najñu nduju kuon. 'Ba Pilato kitsu:

—¡Nga'e sejña xutabiu!

⁶ 'Ba kionga xi ngakure na'mi ko nchja xi tsikuenda ningu tsabe Jesús, kiski'ndaya:

—¡Tjat'ai kru xutabiu! ¡Tjat'ai kru kui!

'Ba Pilato kitsure:

—Tusa jun tangiko 'ba tet'o kru, ngat'a an tumé je tisakunä ngat'are kui.

⁷ 'Ba xuta judío kitsu ngani:

—Tjin=ní kjuatexuma, 'ba jotsa'en tijña kjuatexumani 'ba=tsa'en tjinnere nga kueya xutabi, ngat'a Ki'ndire Na'enchana titsa'en yojore.

⁸ Kionga Pilato kjint'e kibiu, ngisa 'ñu kitsakjun.

⁹ 'Ba 'batsa'en ja'as'en ngani ni'ya pretorio 'ba kitsure Jesús:

—¿Ñá=ñu tsiji?

Tunga Jesús bi kitsingojore.

¹⁰ 'Ba 'batsa'en Pilato kitsu nganire:

—¿A bi xukonaq? ¿A bi 'ye nga kuanná kuet'ara kru asa sik'ejñandairá?

¹¹ 'Ba Jesús kitsingojore:

—Nime ma ñe'en ngat'aná tsa bi Na'enchana kit-sja'nderi. Kui kjuañu, xi kitsingantsjanaq ngat'ari ngisa= 'ñu tse je tjinre nga ko mare ji.

¹² Tsaka'anire chubabiu Pilato 'etuts'inre nga tsangisjai ndiya jótsa'en kuan sik'ejñandai Jesús. Tunga xuta judío kiski'ndaya:

—¡Tsa sik'ejñandai xutabiu, bi nda teñe'en ngixkun xuta titjun César! ¡Xi rey tsa'en tajngu yojore, kui= xi stike xuta titjun César!

¹³ 'Ba kionga Pilato kjint'e enbi, 'batsa'en ts'axje Jesús ngandetsian 'ba tsik'ejña nga'nde ña tsa'en kjua, nga'nde xi "Ña kjiya ndiojo" 'mi, xi Gabata 'mi nga en hebreo. ¹⁴ 'Ba nixtjinbiu je inya'benda xuta mé= xi machjen s'i pascua, ngat'a je tifechu tiña s'iu. Jeru mején nyusen ya'a. 'Ba Pilato kitsure xuta judío:

—¡Nga'e sejña reynu!

¹⁵ 'Ba nchjabiu kiski'ndaya:

—¡Tji'naxje xutabiu! ¡Tji'naxje! ¡Tjat'ai kru kui!
'Ba Pilato kitsure:

—¿A kuat'a=ña kru reynu?
 'Ba xi ngakure na'mi kitsu:
 —¡Tsajain ngisani kja'e rey, tu jngu sani xuta
 titjun César!
¹⁶ 'Ba 'batsa'en Pilato kitsingantsja Jesú斯, tuxi
 s'et'ani kru, 'ba nchjabiu kiko.

Jesús set'a kru

Mt. 27:32-44; Mr. 15:21-32; Lc. 23:26-43

¹⁷ 'Ba 'batsa'en Jesú斯 'etju nga ya'anijin krure
 nga kiji nga'nde xi nga'ndere nindaku mik'en 'mi
 (xi Gólgota 'mi nga en hebreo). ¹⁸ Kio kiset'a kru
 kui ko kja'e ngisa jó nchja. Jngu xi kiset'a kru ngate
 kixire 'ba jngu ngate skjunre. ¹⁹ 'Ba 'batsa'en
 Pilato 'exa nga set'a jngu yate ngasunnk'a ku Jesú斯.
 Xi 'bitsa'en kua'indut'a: "Jesú斯 xi Nazaret tse'e,
 reyre xuta judío." ²⁰ 'Ba nkjin xuta judío 'exkiya
 kibiu, ngat'a tiñare naxinando nga'nde ña kiset'a
 kru Jesú斯 'ba ngat'a yatebiu kua'indut'a en hebreo
 ko en latín 'ba ko en griego. ²¹ 'Ba 'batsa'en xi
 ngakure na'mire xuta judío ja'ekun Pilato 'ba kit-
 sure:

—Bi nda tjin nga: "Reyre xuta judío", kua'indut'a
 yatebiu. Tusa tjat'ai nga: "Kui xi kitsu: An= ña
 reyre xuta judío."

²² 'Ba Pilato kitsingojo:

—En xi je kitsi'indut'aq, je kitsi'indut'aq.

²³ 'Ba kionga je chasoldadu je yat'a kru Jesú斯,
 'batsa'en kiskjebe najñu xi yaja 'ba ñujun ka'a
 ts'axje. 'Ba jngu ka'a ts'akore nga jngu jngu cha-
 soldadu. 'Ba nde kiskjebe najñu nduju xi yaja
 Jesú斯 xi bi kitjuya, tu jngu ka'a sani ngisin ka'nda
 ngi'ndere. ²⁴ 'Ba kitsure xinkjin:

—Bi k'uejnda kibi. Tusa siskayaña 'yá xi k'uakore.

'Ba kuán tuxi 'etjusunni enre Na'enchana ña 'batsa'en kua'indut'a: "Kitsika'bire xinkjin najñuną 'ba kitskaya najñu ndujuną." 'Ba 'ba=kitsa'en chasoldadu.

²⁵'Ba tsikinyat'a tiña krure Jesús nare ko ndichja nare 'ba ko María xi chjunre Cleofas 'ba ko María Magdalena. ²⁶'Ba kionga Jesús tsabe nare ko xutare xi 'ñu tsimején nga kio sejñat'are, kitsure nare:

—Na, ki'ndiri sejñña kio.

²⁷'Ba kitsure xutare:

—Nari s'ejñña kio.

'Ba ndekuini chubabiu xutare kiskjebetjo nare Jesús ndaba.

Jesús 'me

Mt. 27:45-56; Mr. 15:33-41; Lc. 23:44-49

²⁸Kionga je kuán kibi, Jesús be nga je kuajngu ngayéje xi tjinnere nga k'uetjusun 'ba kitsu:

—Xindana

'Ba kitsu, tuxi 'etjusunni jotsa'en kua'indut'a enre Na'enchana.

²⁹'Ba kio tijña jngu nisa xi inya binu san. 'Ba nchjabiu kitsika'nyi jngu tsanga ko binu son 'ba 'eku jngu yare hisopo 'ba kitsitiñat'are ts'a Jesús.

³⁰'Ba kionga je kits'i binu son kitsu:

—Je= 'etjusun yeje.

'Ba 'batsa'en yejen tsindi nindaku 'ba k'en.

³¹'Ba kui nixtjinbiu tis'enda xichine xi tse'e nixtjin nga nikja'aya. 'Ba xuta judío bi mejénre nga yojore janda s'etjen 'bangi t'a kru kionga kjua'e nixtjin nga nikja'aya, ngat'a 'ñu kun kui nixtjinbiu.

Kui kjuañu ts'i'anire Pilato nga xut'okja ngasure nchja xi tjindut'a kru 'ba nga xja'axin yojore. ³² 'Ba 'batsa'en ja'e chasoldadu 'ba kiskjet'okja ngasure ngojó nchja xi kjiyut'ako kru Jesús. ³³ Tunga kionga echu ña kjit'a Jesús, tsabe nga je k'en. Kui kjuañu bi kiskjet'okjani ngasure.

³⁴ Tunga jngu chasoldadu juñare lanza nisinre Jesús, 'ba ta'a 'etju jin ko nanda. ³⁵ 'Ba xuta xi tsabe mé= xi kuán, kui= xi be'enijmi 'ba xi tsu kui kjuakixi=. 'Ba be= nga kjuakixi mé= xi titsu, tuxi 'ba nde kuakjainninu jun ngayeje. ³⁶ Ngat'a 'ba kuán tuxi 'etjusunni enre Na'enchana ña 'batsa'en kua'indut'a: "Nijngu nindare stjut'o." ³⁷ 'Ba nde tsa'en kua'indut'a enre Na'enchana ña 'ba tsu: "Nchjabiu skutsejen'a xuta xi juñare."

Jesús s'eyanijin

Mt. 27:57-61; Mr. 15:42-47; Lc. 23:50-56

³⁸ 'Ba jaskan kionga je 'ba kuán, Kuse xi Arimatea tse'e, xi 'ba nde xutare Jesús xi tsak'ajmetjenngi'mo ngat'a tsankjunke xuta judío, kui xi ts'i'are Pilato nga sjalndere nga kueko yojore Jesús. 'Ba 'batsa'en Pilato kitsja'ndere, 'ba xutabiu kikja'a yojore Jesús 'ba kiko. ³⁹ 'Ba nde ja'e Nicodemo, xuta xi kikun Jesús nga jñu, ja'eko jeru mején kate kilo tsajmi xi nda jen xi mirra ko áloe ts'atjijinre xinkjin. ⁴⁰ 'Ba ngojó kiskjebe yojore Jesús 'ba kitsik'atjijun najñu xi yajunre tsajmi xi nda jen, jotsa'en ngare xuta judío nga beyanijin xinkjin. ⁴¹ 'Ba ña kiset'a kru Jesús, tijñat'a tiñare jngu nga'nde ña tjintje ya xi ma chine ture. 'Ba nga'ndebeiu tijña jngu tsju xatse xi nisa'yajín s'eyanijin kio. ⁴² Kio yajñaya yojore

Jesús nchjabiu, ngat'a tijña tiña tsju 'ba ngat'a kui nixtjinbiu xuta judío je inya'benda xichine s'iu.

20

*Jesús fa'aya nganire ngajinre mik'en
Mt. 28:1-10; Mr. 16:1-11; Lc. 24:1-12*

¹ Nga tamingu nga tajñu, kionga tojo jñu ngisa, María Magdalena kiji ña tijña tsju 'ba tsabe nga kitukja'axin ndiojo xi kis'extiuchjani tsju. ² 'Ba 'batsa'en tsangatsanga nga kikun Simón Pedro ko xutare xi ngijngu xi Jesús 'ñu tsimején 'ba kitsure:

—Je kitukja'axin yojore naina ngaya tsju, 'ba bi 'yee ñá kis'ejñá ngani!

³ 'Ba 'batsa'en Pedro ko xutare xi ngijngu kiji ña tijña tsju. ⁴ Tsangatsanga ngojó, tunga xutare xi ngijngu ngisa 'ñu tsangatsanga nga ko mare Pedro 'ba kui tjun echu tsju. ⁵ Tunga bi ja'as'en. Tu tsakasen tsindi tuxi skutsejenyani 'ba tsabe nga kio tijña najñu xi ts'atjijun yojore Jesús. ⁶ 'Ba 'batsa'en Pedro echutjenngi ngani 'ba ja'as'en tsju, 'ba 'ba nde kui tsabe najñu xi kio tijña ⁷ ko najñu xi ts'atjijun nindaku Jesús xi bi kio tijñajinre najñubiu. Tu t'axin tijña nga tjikuya. ⁸ 'Ba 'batsa'en 'ba nde ja'as'en xutare xi ngijngu xi tjun echu tsju, 'ba tsabe 'ba kuakjainre. ⁹ Ngat'a kje mankjijnjíre nchjabiu enre Na'enchana xi 'batsa'en kua'indut'a nga tjinnere nga kjua'aya nganire Jesús ngajinre mik'en. ¹⁰ 'Ba 'batsa'en xutare Jesús jendiba ngani ndaba.

¹¹ Tunga María tsakasen ngandetsin tsju nga tikji'nda. 'Ba yejerañu tikji'nda tsakasen tsindi tuxi skutsejenyani tsju ¹² 'ba tsabe jó ankje xi yaja

najñu tiba, xi tjindu nga'nde ña kis'ejña yojore Jesús tsakaiñu. Jngu xi tsik'ejña ña kis'ejña nindaku, 'ba jngu xi tsik'ejña ña kitsjen ndsaku. ¹³'Ba ankjelebiu kitsure María:

—Na, ¿ánñu techi'ndani?

'Ba María kitsu:

—Ngat'a kitukja'axin= yojore naina_q, 'ba bi 'bia_q ñá kis'ejña ngani.

¹⁴'Ba yejerañu 'ba titsu, kitsiku'be nindaku 'ba tsabe nga kio sejña jngu xuta. Kui xi Jesús, tunga bi tsabexkun. ¹⁵'Ba Jesús kitsure:

—Na, ¿ánñu techi'ndani? ¿'Yá= xi temijnyisjai?

'Ba María kitsikja'etsjen nga kui= xuta xi tsikuenda ya xi kio tjintje 'ba kui kjuañu kitsunire:

—Na'en, tsa ji ka'mikue, 'ba t'inna_q ñá kafajñe, 'ba kuikja'a ngaña_q.

¹⁶'Ba Jesús kitsure:

—María.

'Ba 'batsa'en María kitsiku'beya 'ba nga ko en hebreo kitsure:

—¡Rabuni! (En xi tsunire: maestro.)

¹⁷'Ba Jesús kitsure:

—Bi chjunna_q, ngat'a kje fijían ña tijña Na'enna_q. Tunga tik'e_ri nijmi nts'ia_q nga kuikatejñakuá Na'enna_q xi 'ba nde Na'ennu, Na'enchan_q xi 'ba nde Na'enchanu.

¹⁸'Ba 'batsa'en María Magdalena kike'ere nijmi xutare Jesús nga tsabe Na'enna 'ba 'ba nde ye'ere nijmi mé= xi kitsure.

Jesús matsejenre xutare

Mt. 28:16-20; Mr. 16:14-18; Lc. 24:36-49

¹⁹'Ba kionga je kuajñu ndekuini nixtjin tamingu, tjichja xuntja nga'nde ña kuañajan

xutare Jesús, ngat'a inyatsakjunke xutaxa judío.
'Ba 'batsa'en Jesús ja'ekasenjinre 'ba kitsure:

—Ngatjas'enu kjuaxiu.

²⁰ 'Ba kionga je 'ba kitsure, yakure teyantsja ko nisinre. 'Ba tsja kuánre xutare nga tsabe ngani Na'enna. ²¹ 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Ngatjas'enu kjuaxiu. Jotsa'en Na'enchana kitsikasenna, 'ba=nde tsa'en tetsikasen_nuu nganda'e.

²² 'Ba kionga je 'ba kitsu, 'entjore nchjabiu 'ba kitsure:

—Chjubetjo ngajin inimanu Isennixtjintsjere Na'enchana. ²³ Xi sichat'a_ru jere, kujachat'are jere. 'Ba xi bi sichat'a_ru jere, janda= s'ere jere.

²⁴ 'Ba Tomás xi 'ba nde xuta 'ñú 'mi, xi 'ba nde jngu xutare xi tejó, bi kio tijñajinre kionga ja'e Jesús. ²⁵ 'Ba xutare xi yak'a ye'ere nijmi 'ba kitsure:

—Je= kji'yeę Na'enna.

Tunga Tomás kitsure:

—Tsa bi skuiq chubare xiun ngaya ntsja, 'ba tsa bi skanis'iān najma ndsaaq ña kijire xiun, 'ba tsa bi skanis'iān ndsaq nisinre, bi kujakjainna.

²⁶ 'Ba kionga je ja'a jin nixtjin, tjinduya ngani ngaya jngu ni'ya xutare, 'ba nde kio tijñajinre Tomás. 'Ba ninga tjichja xuntjo, Jesús ja'ekasenjin nganire 'ba kitsure:

—Ngatjas'enu kjuaxiu.

²⁷ 'Ba 'batsa'en kitsure Tomás:

—Chutsejen_ri ndsaq 'ba chanis'en najma ndsai nga'e. 'Ba ndechanis'en ndsai nisinnä. Bi nitajai inimari. Tusa ngatjamakjainri.

²⁸ 'Ba Tomás kitsingojore:

—¡Nainq 'ba Na'enna!

29 'Ba Jesús kitsure:

—Makjainri ngat'a je= kji'yanaaq. Ndare xuta xi bi tsabenä tunga kuakjainre.

30 'Ba nkjin ngisa kjuakun xi kitsa'en Jesús ngixkun xutare xi bi i tjit'a xujunbi. **31** Tunga kibi tjit'a, tuxi kuakjainnu nga Jesús xi Cristo, Ki'ndire Na'enchana, 'ba tuxi s'eninu kjuabenichun nga kuakjainnu ngat'are kui.

21

Jesús matsejenre yatu xutare

1 'Ba jaskan nde kuatsejen nganire Jesús xutare ndai ndachikun Tiberias. 'Ba 'bitsa'en kuatsejenre: **2** Natjen tjindu Simón Pedro, ko Tomás xi 'ba nde xuta 'ñú 'mi, ko Natanael xi Caná tse'e, nga'nde xi tijña ngajinre nangi Galilea, ko nistire Zebedeo, 'ba ko kja'e ngisa jó xutare. **3** 'Ba 'batsa'en Simón Pedro kitsure xi yaka:

—Tjiuti tefik'engi_ra.

'Ba nchja xi yak'a kitsure:

—'Ba=nde kuangikori_jin.

'Ba 'batsa'en 'etju 'ba ja'as'en jngu barku, tunga kui nistjenbiu njnguuú tjiuti kitsuba. **4** 'Ba kionga je mején tjis'e isen, Jesús ja'ekasen ndai ndachikun, tunga xutare bi tsabexkun. **5** 'Ba Jesús kitsure:

—Jun na'en, ¿a kje xuntsjajíun tjiuti?

'Ba nchjabiu kitsingojoore:

—Junjun.

6 'Ba Jesús kitsu nganire:

—Ngate kixire barku chanikjo'o na'yanu 'ba sakunu.

'Ba 'ba kitsa'en nchjabiu, 'ba ninga bi nde ma kjenijinni na'yo, ngat'a ne nkjin tjiuti kiskaya na'yare. ⁷ 'Ba 'batsa'en xutare xi Jesús 'ñu tsimején kitsure Pedro:

—Na'enna kibiu!

'Ba kionga Simón Pedro kjint'e nga 'ba kik'inre: "Na'enna kibiu", tsakaja ngani najñure (ngat'a ts'axje) 'ba kiskijin ndachikun. ⁸ 'Ba jaskan xutare xi yak'a echuko barku nga inya'befe na'ya xi kitse tjiuti, ngat'a bi kjin mare nangi kixiu ña kui inya, jeru mején jngu sientu metro. ⁹ 'Ba kionga nchjabiu 'etukajen barku, tsabe ndi'i x'i, 'ba jngu tjiuti kijñajin ko niñuxtila. ¹⁰ 'Ba Jesús kitsure:

—Ndeko masion tjiuti xi kisakunu.

¹¹ Kui kjuañu tsijunni Simón Pedro barku 'ba 'efe ña nangi na'ya xi kitse tjiuti ya'e, xi jngu sientu masen ko jáñ mani. 'Ba ninga tsa 'batsa'en nkjin mani tjiuti, tunga bi 'ejnda na'yo. ¹² 'Ba Jesús kitsure nchjabiu:

—Ndechino,

'Ba njnguú xutare kuán kakun nga tsiningiyare: “¿'Yá= ni ji?”, ngat'a be= nga Na'enna kibiu. ¹³ 'Ba 'batsa'en Jesús kitsitiñat'are 'ba kiskjebé niñuxtilo 'ba kitsjare nchjabiu, 'ba 'ba nde kitsa'en ko tjiuti. ¹⁴ Kibi= xi majánni ndiya nga Jesús kuatsejenre xutare, jaskan nga je ja'aya nganire ngajinre mik'en.

Jesús tsja xare Pedro

¹⁵ 'Ba kionga je tsakjen, Jesús tsiningiyare Simón Pedro:

—Simón, ki'ndire Jonás, ¿a ngisa= 'ñu nimejénnaa ji nga ko mare nchjabi?

'Ba Pedro kitsingojo:

—Jun na'en, 'yani nga tsimejénra ji.

'Ba Jesús kitsu nganire:

—Tikuendai chutsangana.

¹⁶ 'Ba tsiningiya nganire xi majóni ndiya:

—Simón ki'ndire Jonás, ¿a nimején=naq?

'Ba Pedro kitsingojo nganire:

—Jun na'en, 'yani nga tsimejénra ji.

'Ba Jesús kitsure:

—Tikuendai chutsangana.

¹⁷ 'Ba tsiningiya nganire xi majánni ndiya:

—Simón ki'ndire Jonás, ¿a nimején=naq?

'Ba Pedro kuabare nga kichjaningiyare xi majánni ndiya: “¿A nimején=naq?”, 'ba kitsure:

—Na'en, 'ya yejeni xi tjin. 'Ya=ni nga tsimejénra ji.

'Ba Jesús kitsure:

—Tikuendai chutsangana. ¹⁸ Kjuakixi= xi tex-inra. Kionga sa'e ki'ndi, kichaja tajngu=ni najñuri tuxi k'uinni nituña ña kuamejénri. Tunga kionga je kyuachingai, kjuente=ni ndsai 'ba tjin= xi sikajari najñuri 'ba kuekori ña ji bi mejénri k'uin.

¹⁹ Nga 'bi kitsu Jesús, kitsuyatitjuun jótsa'en kueya Pedro nga kuakutsejen kjuajere Na'enchana. 'Ba jaskan kitsure ngayeje:

—Ndetjenngina.

Jesús nchja ngat'are xutare xi 'ñu tsimején

²⁰ 'Ba 'batsa'en Pedro kiskutsejen ngastun 'ba tsabe nga tjenngire xutare xi Jesús 'ñu tsimején, xi tijñat'a tiñare Jesús kionga kiskine xichine s'i pascua 'ba xi ja'ba je tsiningiyare: “Na'en, ¿'yá xi singantsjari?” ²¹ 'Ba kionga Pedro tsabe xutabiu, tsiningiyare Jesús:

—Na'en, 'ba kui xutabi, ¿mé= xi kuanre?

22 'Ba Jesús kitsure:

—Tsa mejénnä nga janda k'uejña ka'nda nga kjua'e ngañaa, ¿mé= kuendari? Ji ndetjenngina.

23 Jaskan kiya enbi ngajinre xi makjainre ngat'are Jesús, nga bi kueya xutare kibiu. Tunga bi 'ba kitsu Jesús, tsa bi kueya xuto. Tu kitsu sani: “Tsa mejénnä nga janda k'uejña ka'nda nga kjua'e ngañaa, ¿mé= kuendari?”

24 'Ba ndekuini xutare xi tsuyakixi ngat'are kibiu 'ba kui kitsi'indu kibi. 'Ba 'ya=ní nga kjuakixi= en xi kinchja.

25 'Ba tjin= ngisa kja'e tsajmi xi kitsa'en Jesús. 'Ba tsa jngu jngu s'et'a ngayéje xi kitsa'en, biru s'en ngayéje ngasun'ndio xujun xi s'et'a kibiu.

El Nuevo Testamento Mazateco de Ayautla New Testament in the Ayautla Mazateco language of Mexico

copyright © 2009 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mazateco, Ayautla

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Mazateco, Ayautla [vmy], Mexico

Copyright Information

©La Liga Bíblica, A.C., 2009

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mazateco, Ayautla

©Wycliffe Bible Translators, Inc., 2009

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
776ced1d-6ea7-59c3-8389-b2a94420d3be